

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen.

Opgaaft betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen.

VASTGESTELDE PRIJZEN EN PRIJSSCHENDING

EEN OPLOSSING

Inleiding.

Het Hof van Beroep te Gent heeft — kort vóór het verlof — twee merkwaardige arresten verleend. Het zijn namelijk de eerste welke, op de prijserschending, het Koninklijk Besluit nr 55, van 23 December 1934, toepassen.

Deze arresten bekrachtigen, respectievelijk, twee reeds gepubliceerde en, terloops, aangehaalde bevelschriften :

1° Bevelschrift van den voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te St Niklaas, in zake Van Poecke t/ Philips, 15 Mei 1938 (1); waarop volgt : Arrest van het Hof van Beroep te Gent, 2e kamer, 1 Mei 1939 (2);

2° Bevelschrift van den voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Oostende, in zake Association des Détaillants du Littoral, Cebetema, Etablissements Gosset & Usines Vander Elst Frères t/ Demailly, 14 Juli 1938 (3); waarop volgt : Arrest van het Hof van Beroep te Gent, 1e kamer, 14 Juli 1939 (4).

Het gezag van het viertal wordt nog vermeerderd door het feit dat twee verschillende kamers van het Hof in denzelfden zin hebben gewezen. We staan voor een rechtspraktijk geheel dat, als dusdanig, moet ontleed worden. Welke zijn, nu, de kenschetsende trekken van dat geheel?

Op grond van het ingeroepen Koninklijk Besluit nr 55, wordt, eensluidend, *ophouding der prijserschending* bevolen, als zijnde een daad die, zoowel ten aanzien der producenten als der détaillant-mededingers, strijdig is met de eerlijke praktijk der handelszaken. Maar de redenen welke tot staving van het bevel tot ophouding worden ingeroepen, overschrijden, in ruime mate, de perken van deze vordering en geven, aan elke beslissing, een eigen karakter. Ze besluiten immers :

— de gemotiveerde *goedkeuring van contractueele prijshandhaving* (vooral Bevelschrift Oostende);

— en eindelijk, in tegenstrijd met de vroegere rechtspraak van Luik, Brussel en het Verbrekingshof bevatten zij kostbare aanduidingen die beteugeling der *prijsschending, burgerlijk misdrijf*, bij toepassing van artikel 1382 B.W., als eindoplossing laten verwachten. (Arrest Gent, 1e kamer.)

Deze punten dienen wij even na te gaan. Onlogisch ware het echter, dezelfde volgorde te bewaren. Meer dan welk ander ook, heeft het vraagstuk der opgelegde prijzen een verleden en dat verleden staat gansch in het teken van contractueele prijshandhaving door de producenten. Het is in en rond deze bepaalde inrichting van de markt, dat de strijd geleverd werd.

Daarom is het dat we eerst de aangehaalde beslissingen, in verband met contractueele prijs-handhaving beoordelen om dan, opvolgenlijk, de vordering tot ophouding, de delictueele aansprakelijkheid van den prijs-schender en eindelijk — doch meer als aanhangsel bedoeld — het eigendomsrecht van den afnemer op het merkproduct en de mogelijke beperking van dat recht, te bespreken.

Het weze ons nochtans toegelaten, voorop, het belang van het vraagstuk vluchtig te onderlijnen en naar de bronnen van deze studie te verwijzen.

2. — Ik wensch over het economisch belang van het feit niet uit te wijden; het geldt hier immers het wezen zelf der jongste afzetmethodes, de structuur van den modernen handel. Er dient tevens opgemerkt dat, economisch in zijn principieel, het vraagstuk der vastgestelde prijzen, in zijne ontwikkeling, alras overwegend rechtskundig wordt.

Wat oningewijden, op het eerste zicht, niet vermoeden, is de juridische rijkdom van het onderwerp. Traditioneele en nieuwere wetgeving (artikelen 544 en 1382 B. W.; wet 18 Juli 1924; Koninklijk Besluit nr 55 van 23 December 1934); samen met de meest gediscussieerde rechtstheorieën (toelaatbaarheid van verstandhoudingen (coalitie) tusschen producenten; rechtsmisbruik en aansprakelijkheid van den derden medeplichtige bij contractbreuk) komen er beurtelings op den toetssteen van zeer actueele toepassingen.

Meest in alle landen wordt op heden het recht van den producent om den detailprijs van zijne merkproducten vast te stellen erkend; terwijl prijs-schending — als mededingingsprocédé — ongeoorloofd is verklaard. Het geschiedt echter niet overal op dezelfde gronden en opvallend is het dat degelijkheid en doelmatigheid der voorgestelde oplossing in ruime mate van deze gronden afhangt.

In ons land in het bijzonder, hadden vooralsnog de opgelegde prijzen, noch in de openbare meening, noch in de rechtspraak van een gunstig oordeel mogen genieten. Ze maken immers inbreuk op eene, bij ons, diep ingewortelde traditie van economisch liberalisme. In zijn actueelen vorm werd het vraagstuk pas na den oorlog gesteld en na zeer afwisselende, ja uitgesproken negatieve beslissingen, kunnen we nu eerst van oplossing spreken.

Maar de buitenlandsche rechtbanken waren de onze voor en de rechtsleer vermocht het, alhier geleidelijk, een gunstiger klimaat te scheppen.

3. — Om enkel de jongste werken en bijdragen te vernoemen, hadden Haesaert (5), Piret (6), Fredericq (7) en, terloops, Pirson en Devillé (8) op de toelaatbaarheid eener politiek van opgelegde prijzen en op de noodzakelijkheid van een rechtspraktische vrijwaring van deze politiek gewezen en dat in een periode waar de stemming nog algemeen ongunstig was.

Maar, tusschen de voorstanders van deze politiek komt de heer Hoornaert, in ons land, als de specialist op. Na twee belangrijke en fel besproken bijdragen in de « *Pandectes Périodiques* » (9), geeft hij ons begin van het jaar een lijvig boekdeel (10).

« Dat werk verdedigt een stelling en verdedigt ze krachtadig » — aldus de gekende Fransche jurist Prof. Ripert, in het voorwoord. Deze stelling is niets anders dan de politiek der vastgestelde prijzen zelf. Schrijver neemt beslist een aanvallende houding. Hij wil de, tot op heden, wederspannige rechtspraak voorlichten en, in de toepassing der bestaande wetgeving, alle hinderpalen tot juridische vrijwaring der opgelegde prijzen en tot bestraffing der prijs-schending uit den weg ruimen.

In dat verband stelt schrijver een grootendeels oorspronkelijke en zeer diepgaande opvatting van het handelsvermogen voor. We hadden het genoeg, onlangs, in het « *Rechtskundig Weekblad* », over deze bepaalde stelling eene studie van Mr. G. Desolre te lezen (11). Volgaarne verwijs ik naar deze studie.

Eindelijk moet ik, met de meeste waardeering, de twee pas verschenen commentaren vernoemen, welke Mr J. Limpens, over het Arrest Gent, 2e kamer, liet verschijnen (12). Ondermeer munten deze uit door overvloedige verwijzingen naar rechtspraak, zoodanig dat alwie een grondig inzicht in het verleden van het vraagstuk wil hebben, daar een uitgebreide en reeds gerangschikte documentatie zal vinden.

A. — Contractueele prijs-handhaving.

4. — Principieel wordt door meest al de economen aangenomen dat vaststelling, door den producent, van den detailprijs zijner merkproducten het logisch gevolg van verkoop onder merk is.

Praktisch zijn de producenten tot een politiek van opgelegde detailprijzen noodgedwongen. Verpakte merkproducten besluiten immers in zichzelf eene waarborg van zelfde hoedanigheid en maat (gewicht of hoeveelheid). Waar — in een bepaald afzetgebied — de oorzaak van eene prijschommeling gevonden, voor koopwaren die naar hun aard, vervangbaar geworden zijn? Daar hij in alle winkels van hetzelfde bedrijf koopgelegenheid van een gewaarborgd-identiek product aantreft, zal de verbruiker, noodzakelijkerwijze, aan den laagsten prijs de voorkeur geven.

Daarom zijn merkproducten, wier detailprijzen noch vastgesteld, noch verdedigd zijn, tot een noodlottig en zeker proces van trapsgewijze prijsverlaging gedoemd. Wetende, immers, dat daar het eenig middel schuilt om de clienteel van zijn mededinger en de markt van het merkproduct, in zijn beperkte sfeer te veroveren, zal de bedrijvige kleinhandelaar er toe gedreven worden om, bij verzaking aan een deel van de winstmarge, die de producent hem op het merkproduct laat, een korting af te staan. Bedreigd met hopeloos verlies der clienteel, zal de mededinger ten minste den afslag moeten volgen of, om op zijne beurt de clienteel aan te lokken, zal hij de prijsverlaging nog verder moeten drijven. En zoo gaat het verder, tot wanneer de verkoop van het merkproduct niet meer loont: dat is wanneer de winkelprijs gelijk met- of beneden den inkoopprijs komt te staan. Winst is de drijfveer van den handel; de detaillanten zullen niet verder hun stock van het aldus verlaagd merkproduct vernieuwen, maar vervangingsproducten van een ander merk aanschaffen. Wat de hoedanigheid betreft, zal de nieuwe voorraad wellicht niet beter en — zeer gebeurlijk — minderwaardig zijn. Nochtans — en tegen het belang van den verbruiker in — zal de kleinhandel alleen het vervangingsproduct te koop stellen dat hem alleen een winst laat. Aldus in afwachting dat het vervangingsmerk, op zijne beurt door prijsverlaging aangetast, ten onder worde gebracht.

Tevergeefs zal dus de producent een voortreffelijke koopwaar op de markt brengen; tevergeefs zal hij, rond zijn merk, dure publiciteit scheppen; zoolang hij den detailprijs van zijn merkproduct niet kan vaststellen en, op doelmatige wijze, verdedigen, zoolang is de commercieele waarde van dat merk als sneeuw in de zon.

Wat de detaillanten betreft, deze hebben, bij gestadige en toenemende afbrokkeling van de winstmarge welke de producenten hun afstaan, hunne eigen winst en deze van den mededinger, aan de immer teleurgestelde begeerte om clienteel bij te winnen, onvoorwaardelijk prijs gegeven.

De verbruiker, eindelijk, dweept doorgaans met « vrijheid van den handel » en met « vrije mededinging ». Van eigen, bekrompen standpunt uit is hij de meening toegedaan, dat teugellooze mededinging bij prijsverlaging de eenige factor van economischen vooruitgang is. Voor hem staat, immers, vooruitgang met afslag gelijk.

Afgezien van alle belangen en rechten van nijverheid en handel, welke toch ook eerbied waard zijn, kan deze meening van den verbruiker — van eigen standpunt uit — enkel aanvaard worden voor zooveel hem geen minderwaardige of vervangingsproducten in de handen worden gestopt. In de prijsvermindering bestaat er immers een grens, welke niet straffeloos overschreden mag worden. Hierna zullen we aantoonen dat, in zake goedkoope, breed verspreide merkproducten — waarover wij het vooral hebben — deze grens alras bereikt wordt, juist omdat de prijzen, op het laagst berekend werden. Onder de drukking van een prijzenoorlog — hetzij door onderlinge mededinging, hetzij door prijschending uitgelokt — zouden de producenten, na korten tijd, gedwongen zijn de prijsvermindering door eene passende vermindering in de hoedanigheid van het merkproduct te vergoeden.

Doodend voor producenten en detaillanten is concurrentie bij teugellooze prijsverlaging, ten slotte ook in het nadeel der verbruikende massa (13).

5. — Daarom is vaststelling der detailprijzen voor producenten en afnemers een noodwendigheid; voor de verbruikers een waarborg. Maar hoe kan ze verwezenlijkt worden?

Het valt dadelijk op dat de manier waarop de opgelegde prijzen gehandhaafd zullen worden, in laatsten aanleg, moet afhangen van de wettelijke of gerechtelijke sanctie waarvan deze prijzen zullen genieten.

We kunnen dan ook vermoeden dat, in een land waar een bijzondere wetgeving of een gevestigde rechtspraktijkelijke toepassing van bestaande wetten, het volstrekt recht van den fabrikant om den winkelprijs zijner producten

vast te stellen, onvoorwaardelijk zouden vrijwaren en tevens alle inbreuken op dat recht zouden bestraffen, alle maatregelen der producenten om deze prijzen te handhaven, behalve toezichtsmaatregelen, denkkelijk overbodig zouden worden. Daar ligt den ook een radicale oplossing die, door voorstanders eener politiek van vastgestelde winkelprijzen kan betracht worden.

In ons land had de « Algemeene Vereeniging van Verkoopers van gemanufactureerde Tabakproducten », bij toepassing van het Koninklijk Besluit nr 62, van 13 Januari 1936, artikel 1, b, aan de regeering gevraagd de verbintenissen aangegaan door de meerderheid der fabrikanten en kleinhandelaars, aangaande de vastgestelde detailprijzen, verplichtend te verklaren voor alle producenten en afnemers.

Bij de behandeling van deze vraag voor den Raad van Economische Geschillen bleek het echter dat zij nog voorbarig was, gezien de alsdan, in 1937, door de openbare meening en door de rechtspraak aangenomen stelling. Zij werd dan ook ingetrokken. Prijsschenders hebben, in de opvolgende vorderingen welke tegen hen werden ingespannen, uit dezen afstand een argument willen halen, doch met zeer weinig bijval (14).

Vooralsnog bleek de Belgische rechtspraak, voor het aansprakelijk verklaren van den prijschender, in afwezigheid van uitdrukkelijk contract, niet te winnen. Daaruit is prijshandhaving, in België, geboren en op heden is het in de toepassing en in de ontwikkeling van dat stelsel dat de strijd werd geleverd en dat de jongste oplossing van het Hof van Gent is voorgesteld.

« Prijshandhaving is — bepaling die wij aan » den heer Hoornaert ontleenen — een maatregelencomplex dat, ter aanleiding van den » verkoop van het product onder merk, voor » doel heeft het afstaan van dat product aan » den verbruiker, tegen een prijs hoger of lager » dan diengenen welken de producent vaststelt, » onmogelijk te maken » (15).

Zoo deze maatregelen van contractueelen aard zijn hebben we contractueele prijshandhaving, het stelsel dat, in ons land, door de producenten wordt toegepast en dat we, dan ook, hierna, wat nader zullen beschrijven.

6. — Prijsschending is het afstaan van een merkproduct aan den verbruiker tegen een prijs

die lager dan den opgelegden verdedigden winkelprijs staat.

Wanneer, in een bepaald afzetgebied, waar prijshandhaving streng wordt toegepast, een detaillant zich merkproducten kan verschaffen om deze beneden den gestelden prijs te koop te stellen, doet hij een schitterende zaak. De in zake merkproducten fatale wet van den minderen prijs treedt immers in werking. In dat bepaald afzetgebied zal de prijschender noodzakelijk niet alleen goede faam en publiciteit van het merk ten zijnen bate monopoliseeren, maar tevens de clientele van zijn door prijshandhaving machteloos geslagen mededingers zonder tegenstand inpalmen en, geleidelijk, de markt van het gebradeerd merkproduct volkomen bemeesteren.

Alhoewel hij zich met een mindere unitaire winst vergenoegt, toch zal hij, door het aantal, aanzienlijke winsten opstrijken. Aldus, in breede trekken, de techniek der prijschending.

Wat de tactiek betreft stelt de prijschender zich aan als de « kampioen van het goedkoop leven », als de verdediger van den verbruiker tegen de uitbuiting der trusts en doet hij, vrij schaamteloos, beroep op « vrijheid van handel en mededinging », die hij in de werkelijkheid, ten zijnen bate volkomen uitschakelt.

Het delictueel karakter der prijschending zelf en der middelen welke gebruikt worden om zich de te bradeeren merkproducten te verschaffen, komt verder ter bespreking. Maar laat ons hier voorop vaststellen, dat prijschending uit prijshandhaving groeit, als een woekerplant op den boom; dat, juist daarom, prijshandhaving door de producenten geen ideale en volstreckte oplossing van het vraagstuk der opgelegde prijzen kan geven.

7. — Op welke gronden is contractueele prijshandhaving ingericht?

Deze zijn drieërlei: verstandhouding, contracten en toezicht.

Verstandhouding moet vooreerst bestaan onderling tusschen produceerende firma's. We hebben, hierboven, op de noodlottige gevolgen van mededinging bij teugellooze prijsverlaging gewezen. Deze beschouwingen zijn niet alleen op de concurrentie tusschen detaillanten, maar tevens, en op een oneindig grootere schaal, op de mededinging tusschen grootproducenten toepasselijk. En niet het minst wanneer het goedkoope, breedverspreide, zoogenaamde « democratische » merkproducten betreft, zooals

zeep, margarine, chocolade, tabakken en cigaretten.

In deze gevallen, waar de doorgaans lage prijzen enkel door de enorme verkoophoeveelheden loonen, kan de minste unitaire prijsverlaging tot deficitaire uitbating en, minstens, tot de ontreddering van een gansche verkoopinrichting leiden. In een tamelijk langdurigen prijzenoorlog moeten de financieel-zwakste onder de groot-nijveraars bezwijken of zich aan de machtigste onderwerpen, hetgeen rechtstreeks de anti-economische trusteeering van de productie voor gevolg moet hebben.

Derhalve hebben de producenten, zonder in het minst aan verdere gezonde mededinging door de hoedanigheid, den dienst of de publiciteit te verzaken, de markt gestabiliseerd en namelijk opgelegde unitaire detailprijzen — dezelfde voor gelijkaardige producten van alle toetreders — gemeenschappelijk ingevoerd, en ter verdediging van deze opgelegde prijzen, op de prijserschending, een gemeenschappelijke sanctie bedongen: de « in verbod stelling » of weigering van verdere leveringen van alle producten der toetreders aan elken afnemer die, onder den gehandhaafden winkelprijs, een hunner producten zou hebben verkocht of laten verkoopen.

De verstandhouding tusschen producenten wordt, bij toetreding van beroepsverenigingen van detaillanten volledigd. Wij weten wat prijsverlaging en -schending voor den concurreeren den kleinhandel beteekenen; hij heeft er alle belang bij, in de prijshandhaving mede te werken.

In de openbare meening komen alle verstandhoudingen tusschen producenten als verdacht voor. Welk ander doel zouden zij kunnen nastreven dan, bij meesterschap over de markt, de prijzen op te jagen?

Van dat instinctmatig wantrouwen zal de prijserschender dan ook misbruik maken om zich, schijnheilig, uit te geven als den onbaatzuchtigen en onafhankelijken kampioen van goedkoop leven, tegen de trusts.

In België, en niet zoo lang geleden, was er rechtspraak om deze meening te deelen en om verstandhouding en in verbod stelling strijdig met onze economische traditie en met de openbare orde te verklaren (16).

Doch op heden is de rechtspraak in gansch tegenovergestelden zin gevestigd.

Prijshandhaving met hare noodzakelijke gevolgen: verstandhouding en in verbod stelling,

valt niet onder de strafwet die « bedriegelijke handelingen, bedoeld om abnormale prijsverhooging te verwekken of te bestendigen », bezeugt. Aldus de Boetstraffelijke Rechtbank van Brussel (17).

Een groep prijserschenders van cigaretten had de producenten, op grond van de wet van 18 Juli 1924 (18), voor deze rechtbank rechtstreeks gedagvaard en zich als burgerlijke partij aangesteld. Na een zeer merkwaardig rekwisitorium van den Procureur des Konings, den heer Ganshof van der Meersch, dat de stelling der burgerlijke partij in den grond boorde, werd de eisch, met strenge redenen, afgewezen. Dit vonnis werd dan ook door het Hof van Brussel bekrachtigd.

Er dient ook aangestipt dat, naar aanleiding van deze vordering, een zeer omstandig deskundig onderzoek werd ingesteld, waaruit bleek dat de aan de afnemers, bij opgelegde detailprijzen, toegestane winstmarge in gene mate overdreven is.

Verstandhouding en in verbod stelling zijn, ook op burgerlijk gebied, niet strijdig met de openbare orde, bij inbreuk op artikel 7 van het decreet van Maart 1791. Ze zijn niet anders dan de rechtmatige verdediging van een bestaand recht.

Een pas verleend en nog niet uitgegeven arrest van het Hof te Luik vestigt aldus onze rechtspraak in zake: het stelt voorop vast, dat rechtspraak en rechtsleer, algemeen als wettelijk aanzien, het beding dat den inkooper verplicht niet beneden den vastgestelden prijs te verkoopen en, dienvolgens, ook het recht der producenten erkennen om, in geval van vastgestelde prijserschending, de leveringen te staken.

« Overwegende — luidt het arrest verder — dat men niet inziet hoe maatregelen, welke, wanneer zij door producenten, als enkelingen, getroffen worden, wettig zijn, door het louter feit dat zij het gevolg van een onderlinge verstandhouding zijn, onwettig zouden worden, wanneer het gemeenschappelijk betracht doel is: de verdediging van rechtmatige belangen, door middelen welke voor dat doel gepast zijn en wanneer, tevens, in zake, deze belangen werkelijk in gevaar gebracht of bedreigd worden.

» Dat, in zake, het gemeenschappelijk optreden der belanghebbende fabrikanten, als genoegzaam verrechtvaardigd voorkomt door de noodwendigheid van, op doeltreffende wijze, de

bescherming van hunne nijverheid te verzekeren, van de prijserschending hunner producten tegen te werken, van de verlaging van hun merk te verhinderen en van het bedrijf der grossiers of detaillanten, die hun verkoopsvoorwaarden naleven tegen hen die, tegen hunne verbintenis in, deze voorwaarden niet in acht nemen, te vrijwaren.

» Overwegende... dat het geenszins bewezen is dat de verstandhouding der geïntimeerden (producenten), in zake, werkelijk niets anders zou zijn dan een bedriegelijke handeling bedoeld om, onder den schijn van dat rechtmatig doel, de markt te bemeesteren... of een middel om abnormale prijzen te handhaven. »

We stellen verder vast, dat de beslissingen die we meer bijzonder in dit artikel wenschen te behandelen, er absoluut dezelfde meening op na houden. Het argument spruitend uit de verstandhouding en de in verbod stelling is op zulke afdoende wijze door het Bevelschrift van Oostende weerlegd dat, in beroep, voor de 1e kamer van het Hof te Gent, de prijserschending niet verder het middel heeft aangevoerd.

8. — De inrichting der contractuele prijs-handhaving dient aan het modern afnemingsproces der koopwaren aangepast. De producent staat niet langer zijn koopwaar rechtstreeks aan den detaillant af; tusschen beide komt de grossier (deposant of verdeeler) staan, die dan ook de winkels van een bepaalde streek bevoorraadt. Voorop dient hier aangemerkt dat, in dit stelsel, de producent alleen met den grossier in voeling komt en dus met hem alleen kan bedingen.

Laat ons opvolgenlijk onderzoeken hoe de prijshandhaving-contracten producenten, grossiers en detaillanten verplichten.

a) De producent die een verplichten verkoopprijs aan den kleinhandel oplegt, verbindt zich — ipso facto — om, in hetzelfde afzetgebied, zelf geen mededinger in de mogelijkheid te stellen om, bij afslag of korting, tegen den vastgestelden prijs te concurreeren en om tevens alles in het werk te stellen om zulkdanige mededinging te verhinderen.

Deze verplichting — waarborg der afnemers tegen de willekeur der producenten — wordt, in ons land, door twee vonnissen van de Rechtbank van Koophandel te Brussel bekrachtigd (20).

Het Bevelschrift van Oostende op de verplichting van de producenten neemt aan, als

bewijs dat ze deze nauwgezet naleven, het feit dat ze een gerechtelijke actie hadden ingediend tegen eene Samenwerkende Verbruiksvennootschap, in afschaffing van het *ristorno*, dat, einde van het maatschappelijk jaar, op het bedrag der aankopen, ook van merkproducten met opgelegden prijs, aan de leden werd uitbetaald. De prijsschender bracht immers in dat het uitkeeren van deze *ristorno's* een inbreuk op de vastgestelde prijzen daarstelde. In eersten aanleg afgewezen, is deze vordering, op heden, in beroep.

b) De grossier, daarentegen, verplicht zich contractueel tegenover den producent, den opgelegden winkelprijs door alle detaillanten tusschen wie hij de producten verdeelt, te doen eerbiedigen en, bij vastgestelde inbreuk, alle leveringen te staken; zulks op de bedongen straf van zelf, door den producent, in verbod gesteld te worden.

c) Rechtstreeks, met den detaillant, bestaat geen contract omdat de producent met hem niet in voeling komt; nochtans is hij het die de prijserschending pleegt. Kan hij wel, op grond van een contract waarbij hij geen partij was, aansprakelijk worden gesteld?

Algemeen wordt tegen hem de medeplichtigheid van een derde bij contractbreuk ingeroepen. We kennen allen deze stelling welke, nog betrekkelijk jong, tot een toenemende rechtspraktische toepassing schijnt bestemd. De derde, die zijn hulp biedt tot het breken van een contract, waarvan hij het bestaan kent, begaat een fout en moet alsdan voor de contractbreuk instaan.

Het Hof van Verbreking (21) heeft nochtans het toepassingsveld van deze stelling merkkelijk beperkt met te vereischen dat de derde: « gehandeld zou hebben met het inzicht den tusschenpersoon tot het breken van zijn verbintenis te helpen ».

Nochtans en voortgaande op de beschouwing dat zelfs de lichtste fout en wel in de afwezigheid van bedriegelijk inzicht, de aansprakelijkheid van den dader op grond van artikel 1382 B. W. voor gevolg moet hebben, hebben onze Beroepshoven algemeen de beperking verworpen.

In de beslissingen die wij ontleden wordt des te meer de derde medeplichtigheid van den prijsschender, bij de contractbreuk van zijn grossier aangenomen daar — zooals het Bevelschrift van Oostende het onderlijnt — de stelling, ook in haar door het Verbrekingshof beperkte opvatting, in zake toepasselijk is.

«Aangezien, luidt het Bevelschrift, er eveneens in de rechtsleer en in de rechtspraak wordt aangenomen, dat de derde die geen partij is geweest bij het contract, zooals verweerder (de prijsschender-detailant) mag opgezocht worden als medeplichtig aan de overtreding van eene contractueele verbintenis; toch ten minste, wanneer hij zijne handeling heeft beraamd met den debiteur van de verplichting en met het bedriegelijk inzicht den schuldeischer te schaden». (Hof te Gent, 5 Maart 1936, Jur. Comm. Flandres 1936, nr 5591, blz. 5 en nota onder Verbreking, 21 November 1933, Jur. Comm. Flandres 1933, nr 5297, blz. 9.)

In het geval dat ons aanbelangt — zijnde stelselmatige en langdurige prijsschending — zoodanig dat de voorraad van de gebradeerde koopwaren noodzakelijk moet vernieuwd worden, groeit het vermoeden van een bedriegelijke en beraamde verstandhouding tusschen contractbrekenden grossier en begunstigden detailant tot de volstreckte zekerheid.

De «beraming met den debiteur van de verplichting» en «het bedriegelijk inzicht om den schuldeischer te schaden» worden, inderdaad, overvloedig bewezen, wanneer we het hierna, over de toezichtmaatregelen, zullen hebben.

9. — Op de uitvoering van de hooger beschreven, wederkeerige contracten, moet begrijpelijkerwijze, door de producenten een waakzaam controle uitgeoefend worden. Niet alleen moet ieder feit van prijsschending ontdekt worden, maar tevens, ter toepassing van de in verbod stelling, dient de grossier die de gebradeerde waar heeft geleverd, vereenzelvigd kunnen worden. Daarom zijn buiten of meestal binnen elke verpakking, controle-nummers of teekens ingeprent of gedrukt, welke aanstonds den grossier-leveraar kenbaar maken.

Wat den prijsschender betreft, om te beletten dat bij in verbod stelling van den grossier en dus bij staking der leveringen, verdere prijsschending onmogelijk worde gemaakt, moeten de controle-nummers verdwijnen. Soms worden ze, na opening der verpakkingen, uitgeschraapt of, bij middel van chemische vochten uitgewischt; soms nog langs den buitenkant uitgesneden. De waarborg van gaafheid, versheid en hoedanigheid, die het verpakte merkproduct aanbiedt, wordt hier dus, bij schending van de rechten der producenten, uitgeschakeld.

Deze bewerkingen worden dan ook, in de

jongste rechtspraak, op zeer strenge wijze beoordeeld :

«Overwegende, dat er moet aangenomen worden dat de schrapping der controle-teekens of het verkoopen van koopwaren, waarvan men weet dat de controle-teekens zijn afgeschraapt, handelingen zijn waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is.» (Arrest Gent, 2e kamer.)

» Dat hij (de prijsschender) ook wist dat de wijze waarop hij zich de koopwaren aanschafte ongeoorloofd was, daar hij de voorzorg genomen heeft de controle-nummers in de verpakking, door de producenten gedrukt, uit te wisschen of uit te knippen, ten einde zijn leverancier onkenbaar te maken, hem aldus van vervolging, vanwege de fabrikanten te vrijwaren en hem te *helpen* (22) zijne contractueele verplichtingen straffeloos te breken.» (Arrest Gent, 1e kamer.)

We kunen dan ook dat eerste deel van onze studie besluiten met de vaststelling dat, op heden, onze rechtspraak aan de contractueele prijshandhaving hare volle sanctie verleent.

B. — De vordering tot ophouding.

10. — Door het Koninklijk Besluit nr 55, van 23 December 1934 ingesteld, vereischt de vordering tot ophouding twee toepassingsvoorwaarden : 1. inbreuk op het mededingingsvermogen; 2. door daden welke met de eerlijke praktijk der handelszaken strijden.

Laat ons vooreerst een niet ongewild parallelisme met de toepassingsvoorwaarden van artikel 1382 B. W. onderlijnen. Deze klassieke voorwaarden zijn : een schade, een fout en een oorzakelijk verband van de fout tot de schade.

Inbreuk op het mededingingsvermogen, bij wegkaping van de clientele, is eene schade; eene daad welke met de eerlijke praktijk der handelszaken strijdt, is eene fout; terwijl het oorzakelijk verband tusschen beide, in het koppelwoordje : « door » is uitgedrukt.

Van welke daden wordt de ophouding gevorderd?

Van de prijsschending zelf; van de uitschrapping der controle-teekens.

Hoe worden deze daden, in de arresten die ons aanbelangen, beoordeeld?

«Overwegende dat hij die, wetens en willens, eene koopwaar verkoopt beneden den vastgestelden prijs, eene oneerlijke handelsdaad daarstelt;

» Overwegende dat er moet aangenomen worden dat de schrapping der controleteekens of het verkoopen van koopwaren, waarvan men weet dat de controle-teekens zijn afgeschrappt, handelingen zijn, waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is. » (Arrest Gent, 2e kamer.)

Aldus ook het arrest van den Hoogen Raad der Nederlanden van 11 November 1937, hetwelk prijssschending beteugelt als zijnde : « eene veronachtzaming van de regelen van behoorlijkheid en eerlijkheid, die tusschen elkaar concurrerende kooplieden moet worden betracht » (23).

Waarom zijn de beklagde handelingen « een inbreuk op het mededingsvermogen » ?

En vooreerst van den afzonderlijken detaillant (St Niklaas) of van de Beroepsvereniging van detaillanten der streek (Oostende) ?

« Dat, luidt het arrest van Gent, 2e kamer, hij (de prijssschender) de andere verkoopers van de koopwaar eene concurrentie aandoet, tegenover welke zij machteloos staan, zoolang zij hunne verbintniissen jegens den producent willen blijven naleven;

» Dat, inderdaad, luidt het arrest van Gent, 1e kamer, appellant (de prijssschender) wel wist dat zijn mededingers, tegenover hem, machteloos stonden, op het terrein der prijzen, daar zij door hunne contracten gebonden waren jegens de fabrikanten... »

Maar in de vordering, te Oostende ingespannen, sluiten zich de producenten bij den eisch in ophouding van de plaatselijke vereeniging van detaillanten aan. Is deze vordering wel ontvankelijk en waar ligt de inbreuk op het mededingsvermogen ?

« Overwegende, beslist het arrest van Gent, 1e kamer, dat die handelingen ook ongeoorloofd en schadelijk zijn, ten opzichte van 2e, 3e en 4e geïntimerden (de producenten) vermits zij hen bedriegelijk berooven van de, door hen aangevonden middelen, om de uitvoering hunner verplichtingen, door hunne afnemers, te verzekeren en na te gaan; dat het opzettelijk is en om dit doel te bereiken dat appellant (de prijssschender) gehandeld heeft. »

11. — Voor beide kamers van het Beroepshof te Gent werd een argument tegen de toepassing zelf van het Koninklijk Besluit nr 55 in zake prijssschending ingevoerd. Voor de 1e kamer werd de redeneering als volgt ontwikkeld :

« De internationale overeenkomst van Parijs, op 20 Maart 1883, heeft de bepaling der « oneerlijke mededinging » onderzocht en namelijk eene reeks handelingen, welke als met oneerlijke mededinging moeten doorgaan, opgesomd. Prijs-schending wordt, in deze reeks, niet vernoemd. We vallen dus in het gemeene recht; want, wat men er ook van denke, het Koninklijk Besluit nr 55 heeft geen nieuw rechtsbegrip ingevoerd. De eenige bedoeling van den wetgever was, in zaken van oneerlijke mededinging, die, door hun aard zelf, dringend zijn, een snellere proceduur in te richten. Verder, is de daad die met de eerlijke praktijk der handelszaken strijdt, niets anders dan het burgerlijk misdrijf van artikel 1382. Er was, tot dan toe (zie arresten van Luik) (24), beslist dat prijssschending geen schadelijke en ongeoorloofde daad, in den zin van artikel 1382 was; ze kan dus ook geene oneerlijke daad, in den zin van het Koninklijk Besluit nr 55 wezen. »

Het Hof te Gent, 2e kamer, wijst het argument af, met de eenvoudige vaststelling dat, in gezegde overeenkomst (de overeenkomst van Parijs) geen volledige opsomming der daden van oneerlijke mededinging te vinden is.

Maar voor de 1e kamer van het Hof lokt zulks een voor de prijssschending, zeer gevaarlijk argument a fortiori uit :

« Overwegende dat, uit het voorgaande, volgt dat het overbodig is, in casus, te onderzoeken of het Koninklijk Besluit nr 55 al dan niet een nieuw begrip der ongeoorloofde mededinging in de wetgeving heeft ingebracht, vermits de daden van appellant (de prijssschender) *ongeoorloofd en schadelijk* zijnde, ook onder het *gemeene recht*, in zake *extra-contractuele aansprakelijkheid* vallen. »

Deze zeer kenschetsende verwijzing brengt ons, zeer logisch, tot het derde deel van deze studie.

C. — Beteugeling der prijssschending op grond van art. 1382 B. W.

12. — Het Hof te Luik had opvolgenlijk, in 1932 en 1934 (25), vorderingen in schadevergoeding der producenten tegen prijssschenders op grond van artikel 1382 afgewezen. Het Hof was immers van meening dat prijssschending geen fout, geen ongeoorloofde daad kon zijn, omdat ze niets anders was dan « vrije mede-

dinging » en een reactie tegen een onrechtmatig ingrijpen van de producenten in den detailhandel.

Nochtans zal, binnen kort, deze beslissing opnieuw in opspraak komen. In zichzelf is het bevel tot ophouding geen eindoplossing. Het kan wel aan eene onrechtmatige schade *een einde stellen*, maar niet deze schade *vergoeden*. En daar komt het op aan.

Laat ons voorop vaststellen, dat het bevel tot ophouding niet alleen geen inbreuk maakt op het recht van hem die het bevel heeft bekomen, verder schadevergoeding te vorderen; maar dat het, tevens, minstens een aanduiding bevat dat deze vordering ook gegrond is.

Eene bepaalde daad wordt immers, op grond van het Koninklijk Besluit nr 55, verboden, omdat zij ongeoorloofd is en hare gevolgen schadelijk zijn.

Mr J. Limpens (26) is van meening : « dat er geen verschil tusschen het begrip oneerlijke mededinging van het Koninklijk Besluit nr 55 en dit welk de vordering in gemeen recht kan billijken, bestaat » en verder « dat behoudens andere beoordeeling in feite, de daad welke door den voorzitter der Rechtbank « oneerlijke mededinging » werd betiteld, tot de vordering in gemeen recht aanleiding moet geven. »

Het arrest van Gent, 1e kamer (dat toen Mr Limpens schreef, nog niet verleend was), besluit wel niet uitdrukkelijk tot principieele goedkeuring van zijn stelling, maar beslist toch, in feite, dat de daden van den prijschender « ongeoorloofd en schadelijk zijnde, ook onder het gemeen recht, in zake extra-contractuele aansprakelijkheid vallen ».

13. — Afgezien van deze uitdrukkelijke verwijzing, is het nog opvallend dat gansch het arrest van Gent, 1e kamer, in het plan van het gemeen recht komt te staan. Prijsschending is niet langer de oneerlijke daad van het Koninklijk Besluit nr 55, maar wel, en opzettelijk herhaald, de *ongeoorloofde* daad, de fout welke tot toepassing van artikel 1382 B. W., vereischt wordt.

Schuld of fout bestaan immers in « de overtreding van een voorafbestaande verplichting ».

In datzelfde arrest wordt telkens den nadruk gelegd op het *opzettelijk* karakter der ongeoorloofde en schadelijke handelingen :

tegenover de detaillanten : « dat die handelingen alle goede trouw bij appellant (den prijs-

schender) uitsluiten en, in tegenstrijd met zijn beweringen, gepleegd werden *met het inzicht om te schaden* »;

tegenover de producenten : « dat het *opzettelijk* is en om dat doel te bereiken (het ontredde- ren van hunne verkoopsinrichting) dat appellant gehandeld heeft. »

Opzet is, tot toepassing van het Koninklijk Besluit nr 55, niet vereischt, het is evenmin tot aansprakelijk verklaring, op grond van artikel 1382 vereischt; omdat de dader, zelfs voor de lichtste fout en voor oneigenlijke misdrijven moet instaan.

Maar deze herhaalde vaststelling van het inzicht om te schaden brengt ons rechtstreeks naar de bepaling zelf van het burgerlijk misdrijf : « ieder *ongeoorloofde* handeling, waardoor men *kwaadwillig*, met *boosaardig* inzicht, een *schade* aan een derde veroorzaakt » (27).

Terloops nog een opmerking. We hebben, hooger, gezien, dat de prijschender als derde medeplichtige bij de contractbreuk van zijn grossier, wordt opgezocht. Waarop is zijne aansprakelijkheid gesteund?

Op het contract zelf? Zoo leeren het sommige schrijvers, maar met weinig bijval. Kan men wel contractueel gehouden zijn, wanneer men geen partij in het contract was en dus buiten elke toestemming van den wil? Blijft als grond van de ingeroepen aansprakelijkheid de mede « plichtigheid », de fout en dus artikel 1382.

Om te besluiten stellen we vast dat het arrest van Gent, 1e kamer, tot veel meer besluit dan het bevel tot ophouding dat gevorderd wordt. Het is een terugkeer naar de vroegere rechtspraak van het Hof te Luik, in zooverre dat beweegredenen van een arrest dat op grond van artikel 1382 een vordering in schadevergoeding, in zake, zou toewijzen, denkelijk niet veel van de redenen, die de alhier bestudeerde beslissing omkleeden, zouden verschillen.

Vermelden we, eindelijk, dat de Fransche rechtspraak, in een arrest van Verbreking van 3 Augustus 1934, definitief gevestigd is in den zin van delictuele aansprakelijkheid van den prijschender, bij toepassing van artikel 1382 B. W.

D. — Het eigendomsrecht van den afnemer op het merkproduct.

14. — Wanneer men wat dieper in het vraagstuk der opgelegde prijzen dringt, komt men alras tot het besluit dat de kern van het pleit

in een conflict tusschen twee tegenstrijdige rechten berust : eenerzijds het recht van den detaillant-inkooper op het merkproduct, en anderzijds het recht van den producent op zijn merk.

Men vermoedt dat het vraagstuk niet ten gronde opgelost zal kunnen worden zolang beide rechten niet, op streng juridische wijze, tegenover elkander bepaald worden.

Een eerste stelling luidt als volgt : op het ingekocht merkproduct bestaat maar een zakelijk recht : dat van den detaillant-inkooper.

« Overwegende, luidt een eerste arrest van Luik (28), dat de inkoop van een koopwaar er rechtmatig den eigendom van verkrijgt; dat hij, dienvolgens, er over beschikken mag en, naar goedvinden, den prijs, waartegen hij ze te koop meent te moeten stellen, kan bepalen; dat verder dat absoluut recht, principieel, enkel, door verbintenissen, welke hij tegenover zijn bevoorraden zou hebben aangegaan of door het misbruik dat hij, met opzet om te schaden, de koopwaar tegen een spotprijs verhandelend, zou beoogen, beperkt wordt.

» Overwegende, beslist een ander arrest van hetzelfde Hof (29), dat bij afwezigheid van elk zakelijk recht op het product, verworven op grond van het eigendomsrecht, zonder contractueel voorbehoud, de geïntimeerde (de detaillant-prijsverschander) er het vrij gebruik van verkrijgt, in de perken welke artikel 544 van het B. W. stelt. »

« Eigendom is het recht om van de zaken het genot te hebben en erover te beschikken op de meest volstrekte wijze, mits er geen gebruik van gemaakt wordt dat strijdig is met de wetten of de verordeningen. » Aldus artikel 544 van het B. W.

Door het toekennen van het absoluut eigendomsrecht aan den inkoop van het merkproduct, negeert deze rechtspraak eenvoudig het vraagstuk dat we hierboven hebben gesteld.

15. — Doch aanstonds rijzen drie opmerkingen op :

a) Het recht van den producent, op zijn merk, wordt niet betwist. Er bestaat, in alle landen, een wetgeving tot vrijwaring van dat recht. Maar verliest de producent dat recht, zoo haast het merk in het merkproduct is verwerkt en dat het merkproduct aan een afnemer wordt afgestaan?

Nochtans, in welke handen het zich ook be-

vinde, staat de producent voor zijn merkproduct in. Daar zijne producten door zijn merk vereenzelvigd zijn, heeft hij zijn commercieelen naam eraan verpand. Zoo de hoedanigheid van het merkproduct daalt, zal de verbruiker niet den winkelier, maar wel den producent aanklagen en de handelswaarde van het merk zal eronder lijden.

b) De bron van het eigendomsrecht van den afnemer op het merkproduct is het koopcontract dat hij, met den producent, heeft gesloten. Kan er beweerd worden dat de producent aan zijn afnemer, heeft willen afstaan « het recht om van het merkproduct het genot te hebben en erover te beschikken, op de meest volstrekte wijze », inbegrepen het recht om, dank zij eene opzettelijk toegestane korting op vastgestelde detailprijzen, praktisch den producent van het recht op zijn merk en de mededingers van de rechten, die zij op het merkproduct verworven hebben, te berooven.

De producent wil het niet omdat hij de contractuele prijshandhaving heeft ingericht; hij kan het niet omdat prijsverlaging en, in het bijzonder prijsverschending, de waarde van zijn merk sloopen; hij mag het niet omdat hij, aan al zijne afnemers, een gelijke winstmarge verzekerd en omdat hij niemand onder hen, in strijd tegen de mededinging, mag bevoordeeligen.

c) De mogelijkheid om een contractueel voorbehoud, bij den verkoop van een merkproduct te laten gelden is, praktisch, tot den eersten afnemer beperkt, omdat de producent alleen met hem kan bedingen. Het arrest van Gent, 1e kamer, kent aan de producenten het recht toe « middelen aan te wenden, om de uitvoering hunner verplichtingen door hunne afnemers te verzekeren en na te gaan ». Is de bron van dat recht, dat voor den eersten afnemer ontegensprekelijk contractueel is, nog contractueel voor verdere afnemers? Of is het dan niet gegrond op een volgrecht dat zijn oorsprong vindt in het feit dat, in welke handen het ook berustte, de producent steeds voor het product van zijn merk in staat? Op welke juridische gronden is dat recht gevestigd?

16. — Het is vals, aldus Mr Hoornaert, dat de inkoop van het merkproduct, op dat product het volstrekt eigendomsrecht van artikel 544 B. W. verwerft, omdat in dat product eene waarde aanwezig is, die de producent, bij den verkoop, onmogelijk heeft kunnen of willen af-

staan en wel het geheel dier factoren welke voor gevolg hebben dat een merkproduct, als dusdanig, bij voorkeur voor andere naamloze merken wordt aangekocht.

Schrijver noemt dat geheel den « goodwill » van het merkproduct, doch bekend zelf de moeilijkheid om deze werkelijke, doch subtiële waarde te bepalen en neemt zijn toevlucht tot een analytische voorstelling.

« Goodwill, schrijft hij, sluit een dubbel element in zich : eenerzijds de kundigheid, de vermaardheid (van het merkproduct) met, desgevallend dat wordingsvermogen dat de woorden « toeloop » of « mode » onvolmaakt uitdrukken, en, anderzijds, de clientele » (30).

Hij besluit als volgt :

« 1° Zonder het merk van den producent en zijn « goodwill » is het product praktisch niet verkoopbaar. »

« 2° Het merkproduct dat de afnemer verkoopt is niet langer een eenvoudige koopwaar, het is eene koopwaar, plus een « goodwill », bevrucht en gevestigd door een merk. »

« Scheiding tusschen deze twee waarden : koopwaar en « goodwill » is wel denkbaar. Laat ons een merkproduct van zijn gemerkte verpakking ontdoen. Koopwaar en « goodwill » zijn gescheiden; blijft alleen de koopwaar. Men staat voor een naamloos product » (31).

De uiterlijke teekenen van den « goodwill », met hem onafscheidbaar, verbonden zijn : het merk en de opgelegde prijs.

Op den « goodwill » van zijn merkproduct heeft en behoudt de producent een onbeperkt eigendomsrecht; door dat recht wordt het recht van den afnemer op het merkproduct beperkt en bepaald; het kan niet langer het volstrekt eigendomsrecht van artikel 544 B. W. zijn.

Aldus de stelling van Mr Hoornaert.

In het licht van deze stelling is prijserschending heel wat meer dan « misbruik van eigen recht »; zij wordt eene aanmatiging, eene ontvreemding van den « goodwill », waarvan merk en opgelegde prijs de uiterlijke teekenen zijn en waarover de producent zijn eigendom kan laten gelden. Prijsschending wordt een aanslag op ander-mans recht.

17. — Deze stelling, schrijft Prof. Ripert, in het voorwoord, is grootendeels oorspronkelijk en zij is zeer verlokkelijk. Daarin ligt een van de groote verdiensten van het werk.

Tot verdere beoordeeling, kunnen we ons niet wagen. De stelling is nog te jong om, aan de

sanctie van onze rechtbanken, onderworpen te zijn geweest (32).

De hier besproken rechtsbeslissingen en vooral het Arrest van Gent, 1e kamer, erkennen het recht van den producent op zijn verkoopsinrichting. Het schijnt nochtans wel dat, in de meening van het Hof dat recht op louter contractuele gronden is gevestigd.

We halen met genoegen en waardeering de stelling van Mr Hoornaert aan omdat ze, naar onze bescheiden meening, dieper in het wezen zelf der beschrevene rechtstoestanden dringt. Op economisch, maatschappelijk en rechtskundig gebied, wordt eene verjongde, meer bepaalde opvatting van het handelsvermogen betracht. Deze stelling is een stap vooruit : zij is opbouwend werk.

J. Y. DAUTRICOURT.

Advocaat te Brugge.

Daar deze rechtsbeslissingen, herhaaldelijk, in deze bijdrage, worden aangehaald, zullen wij ze, als volgt, bij verkorting, aanduiden :

(1) Bevelschrift St Nnklaas : R. W., 1937-38 - 1798 // J. T. 1939, bl. 5.

(2) Arrest Gent, 2de kamer : Jur. Com. Flandres, 1939, n° 1-5.894.

(3) Bevelschr. Oostende: Rev. Ass. Resp. 1938 - n° 2.795 // Pas. Jan. 1939 - III, bl. 8.

(4) Arrest Gent, 1e Kamer: Rechtsk. Weekbl. 1935, bl. 559.

(5) J. P. Haesaert: Prix Imposés; Pand. Per. 1932, bl. 566.

(6) R. Piret : La politique des prix minima imposés et la Jurisprudence Belge. Ann. Droit et Sciences Pol. 1935, bl. 101.

(7) L. Fredericq : La Concurrence déloyale 1935; bl. 89.

(8) Pirson & Deville : Traité de la Responsabilité extra-contractuelle.

(9) Maurice Hoornaert : 1. La Politique des Prix Imposés - Anc. Ets Aug. Puvrez, S. A. & Pand. Per. Febr. 1933; 2. La Politique des Prix Imposés - Les Conventions de Réglementation des Articles de Marque - Pand. Per. 1934; bl. 291.

(10) Maurice Hoornaert : La Politique des Prix Imposés; le Fonds de Commerce et l'Article de Marque - Préface de M. Ripert, membre de l'Institut-Larcier 1939.

(11) G. Desolre : Prijshandhaving bij Merkartikelen. Rechtsk. Weekbl., 23 April 1939.

(12) J. Limpens : Un nouvel aspect de la querelle des Prix Imposés - Jur. Com. des Flandres 1939, n° 5.897; 2 - Prix Imposés - Belg. Jud. 1 Juli 1939; bl. 409.

(13) Hoornaert : Op. Cit.; bl. 46, n° 40 en volgende.

(14) Zie Arrest Gent, 2de Kamer.

(15) Hoornaert : Op. Cit.; bl. 19, n° 5.

(16) Hof van Beroep te Luik (2de Kamer) 31 Mei 1932 - Wander & Bourgeois t/ Dachelet - Bekrachtigd in Verbreking (1e Kamer), 24 Mei 1934. Pand. Per. 1934 n° 181, bl. 263. - Hof van Beroep te Luik (1e Kamer), 1 Feb. 1934 - Usines Van der Elst t/ Dethier & Ferson - Pand. Per. 1934 n° 184, bl. 267.

(17) Boetstr. Rechtb. Brussel, 30 Mei 1928 - Pand. Per. 1929; 9.

(18) Wet van 18 Juli 1924, K. B. van 6 Mei 1935 - Art. 311 en 314 S. W. B.

(19) Hof van Beroep te Luik (1e Kamer), 12 Januari 1939 - Sterkendries & Mardoul t/ Ets Gosset & Csts (onuitgegeven), (de aangehaalde teksten zijn uit het Fransch vertaald).

(20) Rechtbank van Koophandel te Brussel (12e Kamer), 8 Febr. 1933, Pand. Per. 1934, n° 191, bl. 276. - Rechtbank van Koophandel te Brussel (11e Kamer), 5 Maart 1934, Pand. Per. 1934, n° 193, bl. 285.

(21) Hof van Verbreking, 24 Nov. 1932, Pas. 1933, 1, 19; Jur. Comm. Flandres 1933, n° 9, nota Vrebos, Pand. Per. 1934, n° 180.

(22) Zie hooger, n° 8. Het Hof bekrachtigt hier de zienswijze van het Bevelschrift van Oostende en past de leera van het Hof van Verbreking nopens de derde medeplichtigheid, in zake, toe.

(23) Hooge Raad der Nederlanden, 11 November 1937 ; Weekblad van het Recht, 1 December 1937, n° 1096.
24 en 25). Arresten van Luik, sub n° 7 aangehaald.

(26) J. Limpens : Un nouvel aspect de la querelle des Prix Imposés : Op. Cit.

(27) Kluyskens : Beginnelsen van Burgerlijk Recht. De Verbintenissen - 1925, bl. 323, n° 370. - Kluyskens. Id., bl. 311, n° 361.

(28) Hof van Beroep te Luik (2e Kamer), 31 Mei 1932, hooger aangehaald wb. n° 7.

(29) Hof van Beroep te Luik (1e Kamer), 1 Febr. 1934, id. (vertaalde aanhalingen).

(30) Hoornaert : Op. Cit. Bl. 42, n° 36.

(31) Hoornaert : Op. Cit., Bl. 46, n° 40.

(32) Men raadplege, nochtans, Rechtbank van Koophandel te Brussel (6e Kamer), Bell. Tel. t/ Anspach, 18 Maart 1939 (onuitgegeven).

RECHTSPRAAK

30

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 1 Mei 1939.

Voorzitter : M. De Clercq.

Raadsheeren : MM. Smetryns en Van Thorenburg.

O. M. : M. De Bie.

Pleiters : MMters Bellemans en Limpens.

ONEERLIJKE MEDEDINGING. — SCHENDING VAN DEN VASTGESTELDEN PRIJS.

I. *De gene die wetens en willens een koopwaar verkoopt beneden den vastgestelden prijs stelt een oneerlijke handelsdaad. Door aldus te handelen komt hij tekort ofwel aan de verbintenissen die hij tegenover den producent heeft aangegaan, ofwel heeft hij zijn verkoper aangezet om aan zijn verplichtingen tekort te komen en zich aldus aan deze tekortkoming medeplichtig gemaakt; in beide gevallen doet hij aan de andere verkopers van de koopwaar een mededinging aan tegenover dewelke zij machteloos staan zoolang zij hun verbintenis jegens den producent willen blijven naleven.*

De schrapping van controleteekens of het verkopen van koopwaren waarvan men weet dat de controleteekens zijn afgeschraapt, zijn handelingen waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is.

II. *De overeenkomst van Parijs in datum van 20 Maart 1883 waarin de begripsomschrijving der oneerlijke mededinging voorkomt geeft geenszins een volledige opsomming der daden van oneerlijke mededinging.*

III. *Het wordt algemeen aangenomen dat de fabrikant het recht heeft zijn koopwaren aan een vastgestelden prijs te doen verkopen en men zou zich vruchteloos afvragen waarom die maatregel in strijd zou zijn met de openbare orde wanneer hij door een consortium van producenten is opgelegd.*

Philips t/ Van Poecke.

Ten aanzien van de bevoegdheid:

Overwegende dat de bevoegdheid van den eersten Rechter om van den eisch kennis te nemen, innig is verbonden aan de vraag te weten of de verkoop van koopwaren beneden den door den producent vastgestelden prijs alsmede de schrapping der controleteekens van den fabrikant op de verkochte waren, al dan niet dienen te worden aanzien als daden die strijdig zijn met de eerlijke gebruiken in zake handel of nijverheid;

Dat die vraag dan ook vooraf dient te worden opgelost;

Overwegende dat hij die wetens en willens eene koopwaar verkoopt beneden den vastgestelden prijs, eene oneerlijke handelsdaad stelt;

Dat met zoo te handelen, hij tekort komt ofwel aan de verbintenissen welke hij tegenover den producent aangegaan heeft, ofwel zijn verkoper aangezet heeft om aan zijne verplichtingen te kort te komen, en zich medeplichtig maakt aan die tekortkoming, en verder in beide gevallen de andere verkopers van de koopwaar een concurrentie aandoet tegenover welke zij machteloos staan, zoolang zij hun verbintenis jegens den producent willen blijven naleven;

Overwegende dat er moet worden aangenomen dat de schrapping der controleteekens of het verkopen van koopwaren waarvan men weet dat de controleteekens zijn afgeschraapt, handelingen zijn waarvan de oneerlijkheid klaarblijkend is;

Overwegende dat appellant ten onrechte beweert dat de hem te last gelegde feiten geen daden van oneerlijke mededinging kunnen zijn omdat de internationale overeenkomst van Parijs d.d. 20 Maart 1883, waarin de begripsomschrijving der oneerlijke mededinging moet worden gezocht van die daden geen gewag maakt;

Dat, immers, in gezegde overeenkomst geen volledige opsomming der daden van oneerlijke mededinging is te vinden;

Dat appellant met even weinig grond aanvoert dat het Koninklijk Besluit van 23 December 1934, niet toepasselijk is op de aan appellant aangewreven feiten vermits, de «Algemeene Associatie van Verkopers van gemanufactureerde tabacsproducten», bij toepassing van het Kon. Besluit N° 62 van 13 Januari 1936, artikel Ib, aan de Regeering heeft gevraagd, de verbintenissen aangegaan door de meerderheid der fabrikanten en kleinhandelaars, aangaande de vastgestelde prijzen verplichtend te verklaren voor alle producenten en verkopers;

Dat het verzoekschrift niet noodzakelijk moet worden uitgelegd in den door appellant beweerd zin ;

Dat het best mogelijk is dat de Associatie, zich enkel tot de Regeering heeft gericht om met meer zekerheid haar doel te bereiken en tegenstrijdige uitspraken van de Justicie te vermijden;

Dat in alle geval haar zienswijze niet voor afdoende kan worden gehouden;

Dat de Voorzitter der Rechtbank van Koophandel, die handelt krachtens het Koninklijk Besluit van 23 December 1934 geen rechter in kortgeding is, maar een definitieve beslissing neemt;

Dat hij derhalve het recht heeft te onderzoeken of de vastgestelde prijzen in zake sigarettenshandel, niet strijdig zijn met de openbare orde;

Dat uit voorafgaande beschouwingen volgt dat de eerste Rechter bevoegd was om over den eisch te beslissen;

Ten Gronde :

Overwegende dat op drie tijdstippen, in den loop van 1937 de Heer Deurwaarder Zegers, vastgesteld heeft, dat appellant zekere merken sigaretten beneden den door de fabrikanten vastgestelden prijs verkocht heeft;

Overwegende dat de door de personen, aangesteld door Deurwaarder Zegers, aangekochte sigarettenpakjes, teekenen van schrapping der contrôlenummers droegen;

Overwegende dat het niet aan te nemen is dat een handelaar, de koopwaren niet zou kennen welke aan een vastgestelden prijs dienen te worden verkocht, en onwetend zou zijn nopens het bedrag zelf van dien vastgestelden prijs;

Overwegende dat appellant in zijne besluiten dd. 3 Februari 1939 stellig loochent de sigarettenpakjes te hebben opengedaan en de contrôlenummers te hebben doen verdwijnen; maar dat het niet aan te nemen is dat hij onwetend was aangaande het feit dat de contrôlenummers geschrapt waren, daar er zekere, langs den buitenkant der pakjes, geplaatst waren; dat daaruit noodzakelijkerwijze volgt dat hij ten minste eene daad van medeplichtigheid in die schrapping pleegde, des te meer dat hij weigert den naam van zijn leverancier kenbaar te maken;

Dat algemeen aangenomen wordt dat een fabrikant het recht heeft zijne koopwaren aan een vastgestelden prijs te doen verkoopen; dat men zich vruchteloos afvraagt waarom die maatregel in strijd zou zijn met de openbare orde, omdat hij door een consortium van producenten is opgelegd;

Overwegende dat appellant vruchteloos aanbiedt te bewijzen door getuigen, dat geïntimeerde zelf, sigaretten beneden de vastgestelde prijzen verkoopt; dat dergelijk aanbod veel te onbepaald is om door het tegenbewijs te worden bestreden, en dus niet kan worden toegelaten;

Overwegende dat uit die beschouwingen voortvloeit dat bij het bestreden bevelschrift terecht aan appellant verbod gedaan werd van de contrôleteekens, die op de verpakking van de door hem verkochte koopwaren zijn aangebracht, uit te wisselen of te schrappen, of dezelve koopwaren met geschrapte of uitgewischte contrôleteekens te verkoopen; en gezegde koopwaren, die aan vastgestelde prijzen dienen verkocht, beneden die prijzen te verkoopen;

Om die Redenen, en de eensluidende beweegredenen van den eersten Rechter;

Het Hof,

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende en onder meer het aanbod van bewijs;

Gehoord in openbare terechtzitting de heer Advocaat-Generaal De Bie, in zijn eensluitend advies, nopens de bevoegdheid;

Ontvangt het hooger beroep;

Zegt dat de eerste Rechter bevoegd was, om over den eisch te beslissen;

Verklaart het hooger beroep ongegrond;

Bevestigt het bestreden bevelschrift;

Verwijst appellant in de kosten van den aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten van het hooger beroep ten behoeve van pleitbezorger Meester Hebbelynck, dewelke, ter zitting bevestigt het grootste gedeelte te hebben verschoten.

31

HOF VAN BEROEP TE GENT

1ste Kamer. — 14 Juli 1939.

Voorzitter : M. Heyvaert.

Raadshereen : MM. de Brabandere en Vandermeersch.
O. M. : M. Vermeulen.

Pl. : Mrs Dautricourt, Temmerman en Logelain.

ONEERLIJKE MEDEDINGING. — SCHENDING VAN DEN VASTGESTELDEN PRIJS.

Een handelaar pleegt een daad van oneerlijke mededinging wanneer hij wetens en willens koopwaren verkoopt onder de door de producenten aan hun afnemers opgelegden prijs. De concurrenten staan inderdaad machteloos tegenover de handelingen van dezen handelaar, daar zij tegenover de fabrikanten door hun contracten gebonden zijn en het stellig is dat deze fabrikanten aan geen enkelen handelaar koopwaren zouden leveren zonder dat deze de verbintenis aangaat de vastgestelde prijzen te eerbiedigen.

Het feit dat een handelaar de controlenummers op de verpakking door de producenten gedrukt, heeft uitgewischt of uitgeknipt bewijst zijn kwade trouw.

Het is in deze voorwaarden overbodig te onderzoeken of het Koninklijk Besluit Nr. 55 al dan niet een nieuw begrip der ongeoorloofde mededinging in de wetgeving heeft gebracht, daar de ongeoorloofde en schadelijke handelingen van den handelaar in kwestie ook onder het gewone recht vallen wat betreft de extra-contractuele aansprakelijkheid.

Demailly t/ Association des détaillants de tabacs, cigares et cigarettes du littoral, Cebeta, Gosset, Van der Elst.

Overwegende dat appellant niet betwist dat hij de produkten, door 2e, 3e en 4e geïntimeerden gefabriceerd, onder den door hen vastgestelden prijs verkoopt en dat hij de controlenummers, door de fabrikanten, in de verpakkingen gedrukt heeft doen verdwijnen;

I. Overwegende dat, wat de eerste geïntimeerde aangaat, haar concurrentievermogen en dat harer leden wordt aangetast door ongeoorloofde handelingen, wanneer appellant wetens en willens, onder de, door de producenten aan hunne afnemers opgelegden prijs, koopwaren verkoopt waarvan hij de ongeoorloofde herkomst kent;

Dat, inderdaad, appellant wel wist dat zijne mededingers tegen hem machteloos stonden op het terrein der prijzen, daar zij door hunne contracten gebonden waren, jegens de fabricanten, en dat hij ook niet onwetend was dat de fabricanten hem geene koopwaren zouden leveren, wilde hij niet de verbintenis aangaan de vastgestelde prijzen te eerbiedigen dat hij ook wist dat de wijze waarop hij zich de koopwaren aanschafte ongeoorloofd was,

daar hij de voorzorg genomen heeft de controlenummers in de verpakking door de producenten gedrukt uit te wisschen of uit te knippen, ten einde zijn leverancier onkenbaar te maken hem aldus van vervolging vanwege de fabrikanten te vrijwaren en hem te helpen zijne contractuele verplichtingen straffeloos te breken;

Dat die handelingen alle goede trouw bij appellant uitsluiten en, in tegenstrijd met zijne beweringen, gepleegd werden met het inzicht om te schaden;

Overwegende dat die handelingen ook ongeoorloofd en schadelijk zijn ten opzichte van tweede, derde en vierde geïntimeerden, vermits zij hen bedriegelijk berooven van de, door hen aangewende middelen om de uitvoering hunner verplichtingen, door hunne afnemers te verzekeren en na te gaan dat het opzettelijk is en om dat doel te bereiken dat appellant gehandeld heeft;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat het overbodig is, in casu, te onderzoeken of het Koninklijk Besluit n° 55, al dan niet een nieuw begrip der ongeoorloofde mededinging in de wetgeving heeft ingebracht, vermits de daden van appellant, ongeoorloofd en schadelijk zijnde, ook onder het gemeene recht in zake extra-contractuele aansprakelijkheid vallen;

Overwegende dat de controlenummers door de fabricanten aangebracht zijn, niet alleenlijk om hun toe te laten toezicht te oefenen op hunne afnemers en voortverkoopters, maar ook om behoorlijk gevolg te kunnen geven aan de gebeurlijke reclamaties der cliënten;

Dat, door een verkooper geopende en weder toegeplakte pakjes, geen waarborg meer geven omtrent hunnen inhoud; dat daaruit volgt dat het verdwijnen der nummers en de bewerking der verpakkingen van aard zijn de cliënteel te misnoegen en haar af te wenden;

III. Overwegende dat de eerste rechter, op juiste gronden, het aanbod van bewijs, door appellant gedaan, als ter zake, niet dienend heeft afgewezen; dat de daadzaken waarvan appellant vordert tot het bewijs te worden toegelaten, niet genoeg bepaald of niet dienend zijn;

IV. Overwegende dat het feit der Samenwerkende Venootschap S. E. O. te Oostende niet dienend is; daar dit geval aan het oordeel van het gerecht onderworpen is en erover nog niet uitgesproken is;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen, alsmede deze van den eersten rechter :

Het Hof,

Alle strijdige conclusie, als ongegrond en het aanbod van bewijs als onbepaald en niet dienend van de hand wijzende, verklaart het hooger beroep ongegrond; wijst het af ;

Veroordeelt appellant in de kosten van hooger beroep;

Beveelt de afscheiding dezer kosten ten voordeele van Meester Hebbelynck, pleitbezorger, die ter terechtzitting van heden verklaart het grootste deel der voorschotten te hebben gedaan.

32

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2 Mei 1939.

Voorzitter : M. G. Soenen.

Rechters : MM. Axters en Kisters.

Pl. : Mrs Valvekens en Van Hoestenbergh.

VERVOER. — VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN VOERMAN. — STUITING DER VERJARING.

Wanneer ten laste van den voerman tijdens het vervoeren van personen niet de minste delictuele fout bewezen is, en de vordering enkel steunt op het vermoeden van verantwoordelijkheid voorzien door art. 4 van de wet van 25 Augustus 1891, dient de korte verjaring van art. 9 derzelfde wet toegepast, zelfs wanneer het ongeval lichaamsleed heeft veroorzaakt; onderhandelingen tusschen de partijen dewelke geene erkenning van schuld in zich sluiten, stuiten de verjaring niet.

Van Liefferingen t/ N. M. van Buurtspoorwegen.

Gezien de dagvaarding voor deze rechtbank van 29 Juni 1938 geboekt op zegel van drie frank;

Gezien de andere gedingstukken en artikelen 2 en 36 van de wet 15 Juni 1935;

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten; Overwegende dat de aanlegger van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen de betaling vordert eener som van 51.019,20 frank als schadevergoeding omdat de aanlegger op 25 Mei 1937 nadat hij plaats genomen had op een der tramrijtuigen van de gedaagde tijdens het vervoer van het voorbalkon was gevallen waarvoor dan ook de maatschappij op grond van art. 1382, 1383 en 1384 van B. W. en van de bijzondere wetten op het vervoer het herstel van de geleden schade verschuldigd zou zijn;

Overwegende dat de gedaagde ten onrechte beweert dat de dagvaarding niet zegt welke fout haar aangestelde zou begaan hebben tijdens de noodlottige reis, wat haar verweer belemmert;

Dat nochtans het inroepen van art. 1382, 1383 en 1384 van B. W. naast de uiteenzetting der feiten geen twijfel laat aangaande de fout welke de aanlegger aan de gedaagde toeschrijft, te weten een verkeerd stuurmanoeuvre, waardoor bij een zwenking een geweldige schok volgde; dat inderdaad zulk manoeuvre, zoo het bewezen is, een fout in hoofde van den wettman zou uitmaken; (Luik, 21 Juni 1930, Revue générale des assurances 1930, n° 66u) : dat moest deze duidelijke uiteenzetting ontbreken, artikel 173 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering gewijzigd door art. 10 van het K. B. van 30 Maart 1936, slechts toelaat een xeploot nietig te verklaren wanneer het bewezen is dat de tegenstander door de aangeklaagde tekortkoming benadeeld werd;

Overwegende dat de gedaagde voorhoudt dat de rechtsvordering niet gegrond is voor zoover zij steunt op artikelen 1382, 1383 en 1384 B. W. en verjaard is voor zoover ze steunt op de wet van 25 Oogst 1891; dat uit het onderhoor der weinige

getuigen door de politiecommissaris afgenomen, blijkt dat de aanlegger ter hoogte van de Molenbrug op het voorbalkon van de electrische tram Nr 6 had plaats genomen en tegen de neergelaten afsluitingsbaar leunde; dat in de Breydelstraat gekomen alwaar de tram in deze richting geen zwenking te maken heeft de sluitingsbaar ten gevolge van eene onbekend gebleven oorzaak is opengesprongen, op het oogenblik, zegt de aanlegger, dat de wattman remde met het gevolg dat hij uit het rijtuig viel; dat niet is uitgemaakt geworden wie de afsluitingsbaar had gesloten noch in welke toestand het sluitingswerk verkeerde, noch of het remmen, zoo er al geremd is geworden, ongewoon was; dat dus niet de minste schuld ten hoofde van de gedaagde bewezen is en de aanlegger ook niet aanbiedt deze schuld te bewijzen; dat dientengevolge de rechtsvordering «ex delicto» niet gegrond is;

Overwegende dat art. 4 van de wet van 25 Oogst 1891 een vermoeden van verantwoordelijkheid ten laste van de voerlieden bepaalt, waardoor de benadeeligde reiziger van alle bewijslast wordt ontslagen; dat de gedaagde hare verantwoordelijkheid op dezen grond niet betwist, doch aanvoert dat op het oogenblik dat de aanlegger zijne vordering inspande de eenjarige verjaring van het artikel 9 van dezelfde wet reeds verworven was; dat de aanlegger voor antwoord zegt dat het hof van Verbreking heeft beslist dat telkens «de niet-uitvoering van het contract lichaamsleed heeft veroorzaakt de vordering slechts aan de delictueele verjaring» is onderworpen; (verbr. 5 Oct. 1893, Pas. 1893, I, 321 en 328); dat deze eenjarige verjaring daarenboven gestuit werd door de onderhandelingen der partijen;

Overwegende dat noch de eene noch de andere stelling van den aanlegger gegrond is; dat in de beide gevallen door de bovengemelde arresten behandeld het bewezen was dat de voerman eene fout had begaan, dewelke tevens eene tekortkoming aan de overeenkomst en een wanbedrijf uitmiek, zoodat de burgerlijke vordering verjaarde na hetzelfde tijdbestek als de openbare vordering, hetzij deze was ingesteld of niet; dat daarenboven beide gevallen dagteekenen van voor de wet van 25 Oogst 1891 en de vorderingen steunden op artikel 1784 B.W.B.; dat in het huidig geval geene strafbare schuld bestaat zoodat de gedaagde alleen kan vervolgd worden op grond van hare verantwoordelijkheid, krachtens overeenkomst, dewelke spruit uit het wettelijk, alhoewel weerlegbaar vermoeden van voormeld artikel 4; dat de vordering welke daarop steunt verjaart volgens de voorschriften derzelfde wet; (Luik, 11 Juni 1934; Revue générale des assurances et resp. 1934 N° 1602; Brussel 18 Jan. 1930 II. 103; Brussel 10 Jan. 1917; Pas. 1917 II. 154; Luik 8 Februari 1911; Pas. 1911 III. 177; Brussel 10 Februari 1908 B.J. 1908. 355; Brussel 1 April 1903; Pas. 1903 III. 188; Luik 14 Jan. 1903, Pas. 1903 III. 186);

Overwegende dat het ongeval voorgekomen zijnde op 25 Mei 1937 en de dagvaarding dagteekende van 29 Juni 1938 de eenjarige verjaring is verwor-

ven, ten ware een daad, die de verjaring stuit, ware tusschengekomen; dat echter te vergeefs de aanlegger de onderhandelingen tusschen partijen als stuitend wil doen doorgaan; dat weliswaar overeengekomen werd om door geneesheeren de lichamelijke gevolgen van het ongeval te doen vaststellen, doch dat de gedaagde uitdrukkelijk voorbehoud miek over het beginsel harer verantwoordelijkheid; (zie brief van de verzekeringsmaatschappij «Compagnie du Soleil» van 3 Nov. 1937); dat de onderhandelingen dewelke geene erkenning van schuld in zich sluiten de verjaring niet stuiten; Beltjens; Droit commercial belge T. I. 342 n° 49 sub. Art.9);

Om deze redenen:

De rechtbank alle andere besluiten verwerpende, verklaart het exploit van dagvaarding geldig doch de vordering niet ontvankelijk voor zooveel ze gesteund is op het vervoercontract, en niet gegrond voor zooveel gesteund op art. 1382 van het B. W.;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

33

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 30 Maart 1939.

Voorzitter: M. Swennen.

Rechters: MM. Paul De Preter en adv. E. Ooms.

Pl.: Mrs A. Van Rompaey en Ph. Declercq.

BURGERLIJK RECHT. — RECHTEN VAN DEN MEDE-EIGENAAR.

Bij toepassing van art. 577 bis van het B. W. moet aangenomen worden dat een mede-eigenaar slechts daden stellen kan van enkel behoud en voorloopig beheer, bij uitsluiting van alle daden van beheer of beschikking.

Een eisch tot ontkenning van erfdiensbaarheid kan niet als een daad van enkel behoud gelden vermits deze eisch niet strekt tot het behoud eener vordering welke uit een recht voortspruit maar het uitoefenen dezer vordering zelf uitmaakt.

Fabri t/ Lemaire.

Gelet op de beroepsakte in datum van 17 October 1938, geboekt en hieraangehecht en de regelmatig geboekte uitgften van de vonnissen a quo uitgesproken door den Vrederechter van het 3e Kanton van Antwerpen, onder datum van 23 April en 20 Juli 1938, waartegen beroep;

Gehoord partijen in hunne middelen, gezegden en besluiten;

Gelet op art. 2, 24, 33 en 36 der wet van 15 Juni 1935;

Overwegende dat beroepene voor den eersten rechter de veroordeeling van beroeper heeft gevorderd tot het dichtmaken op dezes kosten van de raamopeningen welke, in strijd met de wettelijke voorschriften zouden bestaan in den scheidsmuur tusschen beroepene's erf en dit van beroeper, met daarbij zekere dwangmaatregelen en eene vergoeding van 500 fr.;

Overwegende dat beroeper gelden doet dat, zooals beroepene dit trouwens niet ontkent, deze laatste niet alleen eigenaar is van het kwestieuze erf gelegen te Hoboken, Lelieplaats, 1, doch dat hij hetzelfde in onverdeeldheid bezit met zijne twee meerderjarige kinderen zoodat hij ontstentenis van hun mede-optreden ter zake, bij toepassing van art. 577bis B. W. (wet van 8 Juli 1924, § 5 en 6) de oorspronkelijk ingestelde eisch niet ontvankelijk is bij kwaliteitsgebrek in hoofde van beroepene;

Overwegende dat inderdaad bij toepassing van voormeld wetsartikel moet aangenomen worden dat een mede-eigenaar slechts daden stellen kan van enkel behoud en voorloopig beheer, bij uitsluiting van elke andere beheers- of beschikkingsdaden;

Overwegende dat de door beroepene ingeleide eisch tot ontkenning van erfdiensbaarheid niet als eene daad van enkel behoud gelden kan, vermits deze eisch niet strekt tot het behoud eener vordering welke uit een recht voortspuit, maar het uitoefenen dezer vordering zelf uitmaakt;

Dat gezegde eisch ook niet kan aanzien worden als noodzakelijk tot het voorkomen van een dringend verlies of het afwenden van een onmiddellijk gevaar waaraan de gemeene eigendom blootgesteld is (Rép. Dalloz, Verbo, Actes conservatoires, n° 1; Planiol et Ripert, Traité pratique de Droit civil, deel I; Les Personnes, uitg. 1925, n° 273; Kluyskens, Zakenrecht, blz. 104);

Overwegende dat de «actio negatoria» wjl ze geene daad van enkel behoud noch van voorloopig beheer is, niet mocht aanvaard worden door den eersten rechter zonder de tusschenkomst der andere mede-eigenaars, hetgeen ter zake niet geschiedde (Aubry en Rau, Cours de Dr. Civ. Franç., Deel III, 5° Uitg., § 219, blz. 571; Kluyskens, ib., blz. 369);

Overwegende dat beroepene ten onrechte zou aanvoeren dat bewust verweermiddel van beroeper «in limine litis» diende opgeworpen, vermits deze exceptie betrekking hebbende op het recht zelve en en grond der zaak, ten allen tijde mag opgeworpen worden (Rép. Prat. Dr. Belge, Verbo Action n° 59 en 69; Brussel, 26-11-1929, P. P. 1930, n° 86; Luik, 9 Dec. 1929, J. Lg. 1930, blz. 12);

Dat bijgevolg de eerste rechter niet had mogen uitspraak doen over den grond van de zaak, zooals beroepene die voor hem ingeleid had;

Overwegende dat, zooals beroeper dit doet opmerken, de eerste rechter nagelaten heeft in het bestreden vonnis van 20 Juli 1938 uitspraak te doen over zijn tegeneisch, hoofdens roekeloos en tergend proces;

Overwegende nochtans dat deze tegeneisch niet gegrond is daar beroepene zich te goeder trouw blijkt vergist te hebben over de juiste draagwijdte zijner rechten als mede-eigenaar van den eigendom der Lelieplaats, 1, te Hoboken;

Om deze redenen :

Na er over beraadslaagd te hebben;

De Rechtbank, zetelende in graad van beroep;

Ontvangt het beroep en verklaart het gegrond;

Er op rechtdoende, doet de vonnissen van 23 April

en 20 Juli 1938 door de rechtbank van Vrede van het 3e Kanton Antwerpen gewezen te niet;

Wijzigende en doende wat de eerste rechter had moeten doen;

Verklaart den oorspronkelijken eischer thans beroepene, niet ontvankelijk in zijne vordering.

Verklaart den tegeneisch van beroeper ongegrond en wijst hem af;

Veroordeelt beroepene tot 4/5 van de kosten van beide aanleggen, het overige vijfde ten laste blijvende van beroeper.

34

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

5e Kamer. — 28 Februari 1939.

Voorzitter : M. Buch.

Substituut Procureur : M. P. Delahaye.

Pleiters : Mrs Save en De Cuyper.

TAALGEBRUIK. — VERWEERDERS WOONACHTIG TE BRUSSEL, IN HET BUITENLAND EN IN FRANSCHTALIGE GEMEENTEN. — TAAL DER PROCEDUUR.

Wanneer voor de Rechtbank van Eersten Aanleg te Brussel gedagvaard zijn verweerders woonachtig in het buitenland, verweerders woonachtig in Franschtalige gemeenten van de Brusselsche agglomeratie en een verweerder woonachtig in een gemeente van het Waalsch taalgebied, moet de taal van de procedure Fransch zijn.

Maquest t/ Maquest en Glorieux.

Gezien het exploit in datum van 21 Maart 1938 ten verzoeken van Germaine en Sophie Maquest, beteekend door deurwaarder Palms en voor wat verweerster Weduwe Arthur Glorieux betreft door deurwaarder Delvigne van Antoin;

Aangezien dit exploit eene akte van aanzegging van derden-beslag en eene dagvaarding tot waarde verklaring is ;

Aangezien verweerders beweren dat het nietig is omdat het in de Nederlandsche taal opgesteld en beteekend werd met kopij in de Fransche taal voor wat verweerster Glorieux betreft, alswanneer het in het Fransch opgesteld en beteekend had moeten zijn ;

Aangezien het exploit, zooals het beteekend is geweest aan verweerster Weduwe Arthur Glorieux, uit vier bladen bestaat waarvan de twee eerste in 't Nederlandsch en de twee laatste in 't Fransch ; dat de Fransche tekst de melding «original» draagt maar dat dit woord in tegenstelling met «kopij» en niet met «vertaling» dient begrepen, zooals blijkt uit het feit dat de Fransche tekst in fine voor de handteekening van den deurwaarder de volgende woorden draagt : « pour traduction conforme » en dat de melding van de Registratie op de Nederlandsche tekst alleen voorkomt ; dat hieruit blijkt, dat de Nederlandsche tekst het origineel, en de Fransche slechts de vertaling is, bij toepassing van artikel 38 van de wet van 15 Juni 1935 ;

Aangezien er uit de dagvaarding voorkomt dat vier der verweerders in 't buitenland gehuisvest zijn, vier in de Brusselsche agglomeratie (te Ukkel en te Sint Lambrechts-Woluwe) en eene verweester Weduwe Arthur Glorieux, te Taintignies, Waalsche gemeente, luidens artikel 1 van het K.B. van 2 September 1935 ;

Aangezien dat verweerders, om hunne vraag van nietigheid te staven beweren, dat wanneer in een geding hangend voor de Rechtbank van eersten aanleg van Brussel er verscheidene verweerders zijn, de taalmeerderheid op de volgende wijze dient vastgesteld : de inwoners van Waalsche gemeenten van de Brusselsche agglomeratie moeten samengesteld worden met degenen van Waalsche gemeenten, buiten deze agglomeratie liggende. Hetzelfde voor de Vlaamsche gemeenten, en zoodoende de meerderheid vaststellen : dat in het huidig geval vier verweerders gehuisvest zijn in Waalsche gemeenten der Brusselsche agglomeratie (te Ukkel en te Sint Lambrechts-Woluwe) en eene in een Waalsche gemeente buiten deze (te Taintignies), geen enkel in een Vlaamsche gemeente ; dat het exploit dus in 't Fransch diende opgesteld ;

Aangezien deze beredeneering door de Rechtbank niet aangenomen kan worden, dat de Brusselsche agglomeratie voor wat de gedingen van de Rechtbank van eersten aanleg van Brussel aangaat een geheel vormt dat niet verdeelbaar is in verschillende taalgemeenten (art. 4 van de wet) ;

Aangezien nochtans dat de Rechter van ambtswege iedere nietigheid uit de schending der taalwet voortvloeiende, vaststellen en sanctionneeren moet ;

Aangezien het waar is, dat artikel 6 dat de taal der rechtspleging regelt, in geval van meerderheid van verweerders, het huidig geval, 't is te zeggen verweerders in een geding voor de Burgerlijke Rechtbank van Brussel, en gehuisvest gedeeltelijk in, gedeeltelijk buiten de Brusselsche agglomeratie, en in België, niet uitdrukkelijk voorzien heeft, dat er dus dient toepassing gedaan van de grondbeginselen van de wet ;

Aangezien het zeker is dat, de wet als basis de streekeentaligheid heeft, (zie Hayoit de Termicourt bl. 15 en Van Hoorebeke, *Emploi des langues en justice* bl. 10) ; dat deze beschikking op straf van nietigheid voorzien is, dat hieruit volgt dat buiten de gevallen door den wetgever voorzien, aanlegger nooit de keus der taal heeft, voor wat het inleidend exploit betreft ; dat hij zich aan deze verplichting niet onttrekken kan ;

Dat dit ook waar is voor gedingen aanhangig gemaakt voor de burgerlijke Rechtbank van Brussel, voor wat de verweerders betreft die buiten de Brusselsche agglomeratie in een Waalsche of Vlaamsche gemeente gehuisvest zijn ;

Aangezien dat de enkele uitzondering aan dit stelsel in de taalkeus bestaat, die aanlegger tegenover verweerders, bewoners van de Brusselsche agglomeratie heeft ;

Aangezien dus het wetsprincipe op straf van

nietigheid voorzien, de taal van de woonst van den verweerder gehuisvest in een Waalsche of Vlaamsche gemeente buiten de Brusselsche agglomeratie oplegt, en slechts in een uitzonderlijk geval de taalkeus voorbehoudt ; dat het zeker is dat een formeel beginsel geëerbiedigd dient, alvorens men zich op een vermogen mag beroepen ; dat dit des te meer het geval is dat indien de verweerder buiten de Brusselsche agglomeratie gehuisvest, een nietigheid kan opwerpen, deze die in deze laatste gehuisvest is, zich in geen enkel geval over de taalkeus door aanlegger gedaan beklagen kan en slechts de taalverandering vragen mag, (art. 4 par. 1 al. 3 par. 2) zonder dat de Rechtbank gehouden is daaraan voldoening te geven (cf. B. R. Brussel, 12-3-1937, R.W. : 37/38 kol. 292) ;

Aangezien hieruit besloten moet worden dat voor de gedingen aanhangig gemaakt voor de burgerlijke rechtbank van Brussel, er geene rekening gehouden in geval er verscheidene verweerders zijn, van degene in de Brusselsche agglomeratie gehuisvest, wanneer er andere buiten deze in eene Waalsche of Vlaamsche gemeente woonachtig zijn ; dat alleen deze laatste in rekening moeten komen voor de berekening der meerderheid (B. R. Brussel, 20-I-1937, R. W. 37/38 kol. 149) ;

Aangezien weduwe Arthur Glorieux eenige verweester in België buiten de Brusselsche agglomeratie woonachtig, in eene Waalsche gemeente gehuisvest is, dat het inleidend exploit dus in het Fransch had moeten opgesteld worden, en dus nietig dient verklaard zooals het in 't Nederlandsch opgesteld is ; dat het ten onrechte is dat aanlegsters opwerpen dat de verweester zich had kunnen vergenoegen met de toepassing van art. 4 par. 1 en par. 2 te vragen ; dat de Rechter de schending van de bepalingen betreffende de taal der Rechtspleging met nietigheid straffen moet ;

Aangezien de ondergeschikte vraag strekkende tot de verklaring door de Rechtbank der regelmatigheid van he toeverige van de rechtspleging en van de onderbreking der verjaring niet dient aangaard ; dat de Rechtbank geen kennis moet nemen van het overige der rechtspleging wanneer het exploit waardoor de zaak voor hem aanhangig wordt gemaakt nietig is ; dat hij de toepassing van een wetsprincipe niet moet erkennen, voor verjaringen en termijnen waarvan hij geen kennis heeft ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, gehoord in zijn tegenstrijdig advies den Heer Delahaye, Substituut-Prokureur des Konings.

Alle andere tegenstrijdige of meer uitgebreide besluiten verwerpende ;

Gezien artikels 4, 6, 37, 40, 42 der wet van 15 Juni 1935 ;

Verklaart het inleidend exploit in datum van 21 Maart 1938 in 't Nederlandsch nietig ;

Veroordeelt aanlegsters tot de kosten begroot op 29 frank voor Meester Van Win en op 179 frank voor Meester Clerbaut.

35

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

1e Kamer. — 10 Juni 1939.

Voorzitter : M. Van Ginderachter.

Pleiters : Mrs Goedertier en De Pesseroye.

I. ARCHITECT. — EERELOON. — BEREKENING. — BAREMA.**II. BEWIJS VAN DE OPDRACHT AAN ARCHITECT. GEDEELTELIJKE BEKENTENIS IN DE CONCLUSIES. — BEGIN VAN SCHRIFTELIJK BEWIJS.**

Het eereloon van den bouwmeester wordt berekend op het totaal bedrag der uitgaven zonder iets uit te zonderen of voor te behouden, ook niet het beeldhouwwerk dat een geheel uitmaakt met het gebouw. De tarieven van het barema van de société centrale d'architecture dienen te worden toegepast (bij gebrek aan overeenkomst tusschen partijen).

De conclusies door den pleitbezorger, mandataris van zijn partij, onderteekend, moeten aanzien worden als een geschrift uitgaande van deze partij en maken een begin van bewijs door geschrift uit dat volledig kan worden door gewichtige nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens.

Bontinck t/ Cogen en Van Doorselaer.

Gehoord partijen in hunne middelen en besluiten;

Gezien de stukken;

Overwegende dat, naar eischer staande houdt, verweerders solidair verschuldigd zijn : 1) wegens zijne werkzaamheden in verband met het opbouwen van eene monumentale brug en ingang in het Kasteel Ter Beuken te Lokeren, 11.725 fr.; 2) wegens het opmaken van een voorontwerp van een gebouw met meerdere appartementen te Blankenberghe 4.993 fr., 't zij in 't geheel 16.718 fr.; dat op dit bedrag 5000 fr. gekweten zijnde in September 1930 de eisch strekt tot betaling van het saldo of 11.718 fr.;

Overwegende dat verweerders tegenwerpen : 1) dat geen rekening mag gehouden worden met een som van 15.000 fr. betaald aan den beeldhouwer Geo Verbanck, daar zij zich rechtstreeks met dezen laatsten in verband hebben gesteld en de zaak buiten de tusschenkomst van aanlegger afgehandeld werd; 2) dat het opgevorderde procent (10% op den kostprijs der uitgevoerde werken) overdreven is te meer dat de bouwkundige geen lastenkohier heeft opgemaakt en ook, niet de leiding der werken heeft waargenomen; 3) dat zoo besprekingen gevoerd werden nopens het eventueel optrekken van een gebouw te Blankenberghe en mogelijk eenige schetsen werden medegedeeld, aanlegger nooit last gekregen heeft een voorontwerp van gebouw te Blankenberghe op te maken;

A) Wat betreft het eereloon gevorderd wegens de werken uitgevoerd te Lokeren.

Overwegende dat het algemeen aangenomen wordt dat het eereloon van den bouwmeester berekend wordt op het totaal bedrag der uitgaven zonder iets uit te zonderen of voor te behouden; dat het beeldhouwwerk, uitgevoerd door den heer

Verbanck, een geheel uitmaakt met de monumentale brug en ingang; dat derhalve de prijs van dit beeldhouwwerk voor de berekening van het eereloon van aanlegger in aanmerking hoeft genomen; dat verder, in strijd met verweerders bewering, aanlegger wel in betrekking is geweest met den heer Verbanck voor het uitvoeren van kwestieus beeldhouwwerk;

Overwegende dat geen lastenboek of beschrijvend bestek voorgebracht wordt; dat blijkt uit de briefwisseling dat aanlegger wel met de algemeene leiding der werken belast was; dat verweerders zich ook tot aanlegger wendden voor al wat betrekking had op de uitvoering der werken;

Overwegende dat, rekening gehouden met al de bestanddeelen der zaak o.m. met den aard van het uitgevoerde werk en het belang der studiën welke dit werk gevergd heeft, het eereloon aan aanlegger toekomende mag geraamd worden op 7.700 fr. in acht nemende het tarief nummer 4 van het barema der «Société Centrale d'Architecture»;

B) Wat betreft het eereloon gevorderd wegens het opmaken van een voorontwerp van appartementengebouw op te richten te Blankenberghe;

Overwegende dat verweerders loochenen opdracht te hebben gegeven aan aanlegger zulkdanig voorontwerp op te maken;

Overwegende dat alhoewel aanlegger geen schriftelijk bewijs kan voorbrengen, die opdracht ten genoegen van rechte bewezen is; dat immers verweerders in hun besluitschrift beteekend den 24 Mei 1939 bekennen besprekingen te hebben gevoerd en gedachten te hebben gewisseld nopens het eventueel optrekken van een appartementsgebouw te Blankenberghe; dat ze tevens toegeven dat aanlegger hun dienaangaande eenige schetsen heeft medegedeeld; dat die conclusies door den pleitbezorger, mandataris van verweerder, onderteekend, als een geschrift uitgaande van deze laatsten, moeten aanzien worden; dat zij een begin van bewijs door geschrift uitmaken welke de beweerdde opdracht waarschijnlijk maakt; dat in zake dit begin van bewijs door geschrift volledig is door gewichtige, nauwkeurige en overeenstemmende vermoedens, spruitende onder meer uit de volgende feiten :

1) de eigenaars hebben aan Bontinck hun eigendomstitel overhandigd om te doen overgaan tot de opmeting van den grond; 2) de opmeting werd gemaakt door den heer Kreps en betaald door Bontinck voor rekening van verweerders; 3) de heer Van Doorselaer gaf zelf eene kleine schets van de gronden; 4) de plans werden geleverd en verscheidene malen teruggevraagd, omdat aanlegger ze graag op eene tentoonstelling zou geexposeerd hebben;

Overwegende dat het eereloon verschuldigd wegens het opmaken van bewust voorontwerp dat door de verweerders nooit goedgekeurd werd, ex aequo et bono mag geraamd worden op 2500 fr.

Overwegende dat de andere gevorderde sommen van 600, 36, 100 en 357 fr. geen aanleiding gegeven hebben tot bepaalde betwisting; dat aldus aan aanlegger dient toegekend te worden 7700, 2500, 600,

36, 100, 357 samen 11.299 fr., min de betaalde afkorting van 5000 fr. blijft over 6.293 fr.

Om deze redenen, De Rechtbank,

alle verdere en tegenstrijdige conclusies als nutteloos en ongegrond van de hand wijzende, zegt den eisch ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond, diensvolgens, veroordeelt verweerders solidair om aan aanlegger te betalen de som van 6.293 fr., vermeerderd met de gerechtelijke interesten;

Ontzegt aanlegger het meer gevorderde als ongegrond;

Veroordeelt aanlegger tot 1/5 en verweerders, zooals hierboven gezegd, in de overige 4/5 van de gerechtskosten, niet inbegrepen de kosten van uitvoering die uitsluitelijk door verweerders zullen gedragen worden.

36

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 10 November 1938.

Voorzitter: M. Lagrange.

Pleiters: Mrs Vandekerckhove en Roelants.

EIGENDOMSRECHT. — AANPALENDE EIGENAARS. — BOUWINGEN. — SCHADE AAN GEBOUW. — VERANTWOORDELIJKHEID. — AARD. — GRONDSLAG.

De verplichtingen tusschen aanpalende eigenaars zijn persoonlijk en de tusschenkomst, bij het bouwen, van derden zooals bouwmeester of aannemer, neemt de aansprakelijkheid niet weg van den eigenaar die bouwt.

De benadeelde partij is gerechtigd zijn eisch tot schadevergoeding in te dienen zoowel op grond van art. 1384 en 1386 B. W. als op dit 1382 en 1383 B. W.

Walleyn t/ De Preitere.

Aangezien de vordering strekt tot het bekomen van vergoeding wegens schade aan eischers huis berokkend tijdens het opbouwen van verweerders huis;

Aangezien verweerder aanvoert dat hij niet persoonlijk aansprakelijk kan gesteld worden wegens fouten bedreven door zijn bouwmeester of aannemer daar deze laatsten de ondergeschikten niet zijn van den eigenaar;

Aangezien het zonder belang voorkomt te onderzoeken of de verhoudingen tusschen verweerder en zijn bouwmeester of aannemer deze zijn van aangestelden, vermits de overeenkomsten tusschen deze laatsten gesloten tegenover eischer geen gevolg kunnen hebben (art. 1165 B. W., Ber. Brussel, 23 Febr. 1935, Pas. 38, II. 92);

Aangezien de verplichtingen tusschen aanpalende eigenaars persoonlijk zijn, en dat de tusschenkomst van derden, zooals een bouwmeester, de aansprakelijkheid niet afneemt van de eigenaar die bouwt, dat het volstaat dat hij die een schade ondergaat de schending van zijn recht bewijst; dat hij namelijk niet verplicht is een bijzonder gebrek te bewijzen waarop de werken werden uitgevoerd; dat alhoewel

eischer aanvoert dat verweerder in het bouwen de regels der bouwkunst niet heeft onderhouden en de noodige voorzorgen niet heeft genomen die vereischt waren door den aard van den grond, de vraag volgens eischers besluiten, nochtans werd ingediend op grond van artikelen 1382 en 1383 B. W. welke de verantwoordelijkheid voorzien wegens alle feiten, rechtstreeks of onrechtstreeks gepleegd in tegenstrijdigheid met iemand anders rechten en die het recht van den dader te boven gaat (J. T. 1938, n° 3534, kol. 326);

Aangezien, daar eischer zijne vraag voornamelijk steunt op art. 1382 en 1383 B. W. — alhoewel hij beweert tot basis zijner vordering art. 1386 en 1384 niet uit te sluiten — het onnuttig of voorbarig voorkomt voor als nog na te gaan of de bijzondere toepassingsvoorwaarden hier voor handen blijken; dat er nochtans op te merken valt dat artikelen 1386 B. W. het verval of de dreigende instorting van een gebouw voorziet;

Aangezien de fout voorzien door artikel 1382 B. W. niet alleen kan bestaan in het bedrijven van een daad, maar ook in het verwaarloozen van een plicht; dat eenieder de persoonlijke verplichting heeft andermans eigendom te eerbiedigen en te vrijwaren van alle schade (Pas. 1929, blz. 277 en 1932, blz. 202 en nota);

Aangezien uit de hierbovenstaande redenen blijkt dat de vraag zooals ze ingediend is, ontvankelijk is;

Aangezien verweerder zich uitdrukkelijk het recht heeft voorbehouden ten gronde te beslissen;

Om deze redenen:

De Rechtbank, alle andere besluiten als ongegrond verwerpende, verklaart de vraag ontvankelijk, beveelt aan partijen ten gronde te besluiten en stelt te dien einde de zaak uit op 14 dagen;

Geeft akte aan verweerder dat hij voorbehoud maakt schadevergoeding te vragen aan eischer wegens de oprichting van zijn woonhuis, en de slechte voorwaarden in dewelke dit huis zelf opgebouwd is;

Kosten van het tusschenvonnissen ten laste van verweerder.

37

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3de Kamer. — 8 Juni 1938.

Voorzitter: M. J. F. Mertens.

Referendaris: M. G. Beckers.

Pleiters: Mters Deripainsel en Biltris.

HANDELSRECHT. — HANDELSDADEN. — KARAKTER. — AANSPRAKELIJKHEID. — EIGENAAR EENER WIJDE WAAROP PAARDEN GRAZEN. — ONGEVAL VEROORZAAKT DOOR SLECHTEN TOESTAND DER WEIDE.

Alle daden gesteld door een handelaar worden vermoed een handelskarakter te hebben. Het feit van een handelaar zijn weide ter beschikking te stellen van een zeker aantal personen om er hunne paarden te laten grazen tegen een bepaalden prijs per dag en per paard, is een handelsdaad.

Deze overeenkomst mag niet aanzien worden als een

verhuring, een verkoop van gras of eene bewaargeving.

In geval van ongeval overkomen aan een paard tengevolge van den slechten toestand der weide is de uitbater der weide op grond van art. 1384 B.W. aansprakelijk voor de schadelijke gevolgen. Dit artikel, is inderdaad zoowel toepasselijk op de onroerende als op de roerende goederen en de minste fout of het minste gebrek volstaat om de verantwoordelijkheid vast te stellen.

Pierre t/ Vervliet.

Aangezien de eisch strekt tot de veroordeeling van verweerder te betalen aan aanlegger de som van 7.000 frank, ten titel van schadevergoeding;

Aangezien de Rechtbank van Koophandel van Antwerpen bevoegd is om over den eisch te kennen en de eisch tevens gegrond is;

I. Bevoegdheid :

Aangezien deze Rechtbank bevoegd is om over den eisch te kennen;

Aangezien inderdaad niet betwist wordt door verweerder dat deze handelaar is, ingeschreven in het handelsregister van Antwerpen als vee- en paardenhandelaar;

Aangezien art. 2 der wet van 15 December 1872 bepaalt dat alle daden gesteld door een handelaar vermoed worden als hebbende een handelskarakter, tenzij het tegenbewijs ervan geleverd worde, hetgeen niet is in onderhavig geval;

Aangezien de mondelinge overeenkomst ontstaan tusschen partijen door dewelke verweerder zijn weide ter beschikking gesteld heeft van aanlegger om er zijne paarden te laten grazen;

dat inderdaad verweerder hiervoor een prijs ontvangen heeft, deze weide ter beschikking gesteld heeft niet alleenlijk van aanlegger maar ook nog van andere eigenaars van vee of paarden, gezien op het oogenblik der feiten er meerdere dieren op de weide stonden en deze weide uitbaat ter gelegenheid van zijn eigen handel in vee en paarden;

Aangezien anderzijds de mondelinge overeenkomst ontstaan tusschen partijen niet kan bepaald worden als zijnde een verhuring van weiden noch als een verkoop van gras;

dat inderdaad de weide nooit verhuurd is geworden aan aanlegger, dewelke er nooit het genot van gehad heeft in zijn eigen naam en eigen belang;

dat er ook nooit een verkoop van gras is geweest gezien inderdaad het gras dat eventueel verkocht zou geworden zijn alleenlijk zou kunnen bestaan hebben uit het gras dat de paarden van aanlegger zouden gegraasd hebben en,

gezien tevens omdat de door aanlegger betaalden prijs van 3 frank per dag en per paard de waarde van het gras zeer zou overschrijden, indien men rekening houdt met het aantal dagen dat deze weide ter beschikking kan gesteld worden om er vee en paarden te doen op grazen en het aantal paarden of vee dat op de weide graast of kan grazen;

Aangezien de eisch gesteund zijnde op art. 1384 Burgerlijk Wetboek deze Rechtbank bevoegd is om

van de toepassing van art. 1384 Burgerlijk Wetboek te kennen;

Aangezien inderdaad de verplichting, voortspruitende uit de fout of quasi-deliict begaan door verweerder voortspruit uit de handelsdaad door verweerder gesteld in dewelke zij rechtstreeks haren oorsprong neemt;

Aangezien de Rechtbank van Koophandel dus wel bevoegd is om over den eisch te kennen;

II. In feite :

Aangezien de feitelijke omstandigheden der zaak zich als volgt voorgedaan hebben :

Aangezien uit de verklaringen door verweerder zelf gedaan aan de Rijkswacht van Kontich op 19 Oogst 1937 voortspruit dat in de maand April of Mei 1937 zonder de juiste datum te kunnen bepalen, verweerder eene mondelinge overeenkomst afgesloten had met aanlegger om aanleggers paarden in de weide, waarvan verweerder het genot en de verhuring had, te laten grazen aan den vastgestelden prijs van drie frank per dag en per paard;

dat op dit oogenblik de paarden van aanlegster op de weide van verweerder gestaan hebben vanaf half Mei tot einde Juni;

Aangezien later af, alhoewel verweerder beweert dat er geen nieuwe overeenkomst ontstaan is tusschen partijen; dat verweerder zelf niet meer het genot der weide had en zelfs niet wist dat de paarden aanlegger er opnieuw op graasden, de paarden van aanlegger zich nogmaals bevonden hebben op de weide van verweerder in dezelfde omstandigheden als in Mei-Juni voorheen en namelijk tusschen data van 17 Oogst en 19 Oogst 1937;

Aangezien inderdaad in dato 18 Oogst aanlegger telefonisch bericht is geworden door verweerder dat een zijner paarden was omgekomen en dood lag op de weide;

dat in dato 18 Oogst de veearts Dr Janssens bestatigd heeft dat het paard reeds dood was sinds een 7-tal dagen en was omgekomen door het wegzinken met den voorpoot in de mulle weide;

Aangezien de eisch in schadevergoeding het voorwerp uitmakende van het huidig geding, gesteund is op de feitelijke omstandigheid van het omkomen van het paard van aanlegger op de weide van verweerder, feitelijke omstandigheid waarvan aanlegger de verantwoordelijkheid legt op verweerder, gezien de verplichtingen welke hij zou aangegaan hebben of de fout welke hij zou begaan hebben;

Aangezien verweerder ten onrechte beweert dat hij op datum van 7, 10 tot 19 Oogst 1937 de verhuring of het genot niet meer zou gehad hebben van de weide;

Aangezien inderdaad verweerder hiervan niet het bewijs voorbrengt;

dat nochtans deze verhuring der weide en den opzeg schriftelijk moeten gedaan zijn geweest;

Aangezien integendeel het bewijs dat verweerder wel de verhuring had der weide waarop de paarden van aanlegger stonden voortspruit uit het feit, dat verweerder telefonisch bericht heeft aan aanlegger

het omkomen van zijn paard onmiddellijk nadat hij er zelf kennis van gehad heeft;

Aangezien deze houding en handelwijze van verweerder zich niet verstaat indien het lot der paarden van aanlegger hem niet aanbelangt;

dat inderdaad, zoo verweerder geen recht meer heeft op de bewuste weide, het hem onverschillig moet zijn wat er ook is op kunnen gebeuren en het toch ten minste geraadszaam zou geweest zijn vanwege verweerder zich niet te bemoeien met iets wat hem niet meer aanbelangt;

dat integendeel de omstandigheid dat verweerder onmiddellijk een telefonisch bericht heeft gezonden aan aanlegger genoegzaam bewijst dat het schadelijk feit zich heeft voorgedaan op een weide die hij uitbaatte;

dat het hem rechtstreeks aanbelangde en waarover hij alleen rekenschap had te geven aan aanlegger;

Aangezien het tevens ten onrechte is dat verweerder beweert dat er op datum van 7, 10 tot 18 Oogst geene overeenkomst was afgesloten geworden tusschen partijen in denzelfden zin en van den zelfden aard als deze van April-Mei en dat hij nog niet eens wist dat de paarden van aanlegger op zijn weide stonden;

Aangezien inderdaad de omstandigheden dat verweerder, onmiddellijk na het bestatigen van het omkomen van het paard er telefonisch bericht van heeft gegeven aan aanlegger, bewijst dat verweerder de paarden van aanlegger kende en wist dat deze op zijne weide stonden;

dat tevens verweerder niet ontkent gedurende dit termijn den prijs van drie frank per dag en per paard ontvangen te hebben;

Aangezien verweerder dus ten minste gehandeld heeft alsof hij nog steeds over de weide beschikte en alsof er een overeenkomst was afgesloten tusschen partijen om de paarden van aanlegger op deze weide te laten grazen zooals in April-Mei;

Aangezien verweerder dus wel aansprakelijk kan gemaakt worden door aanlegger voor het omkomen van zijn paard en dit ten gevolge van de mondelinge overeenkomst bestaande tusschen partijen en waarvan de werkelijkheid niet met recht kan betwist worden door verweerder;

III. In rechte :

Aangezien verweerder dient verantwoordelijk gesteld te worden op basis van art. 1384 par. I, B. W., bepalende dat :

« Men is verantwoordelijk niet alleen voor de » schade die men veroorzaakt door zijn eigen daad, » maar ook voor die welke veroorzaakt wordt door » de daad van de personen voor wie men moet in » staan, of van de zaken die men onder zijn be » waking heeft »;

Aangezien inderdaad de verantwoordelijkheid van verweerder niet kan gesteund worden op een overeenkomst van verhuring der weide, van verkoop van gras of van bewaargeving zooals voorzien door art. 1915 en 1952 Burg. Wetboek;

Aangezien inderdaad zooals hooger vermeld er geen sprake kan zijn in onderhavig geval van verhuring der weide;

dat aanlegger nooit de weide gehuurd heeft en er nooit het genot van gehad heeft in zijn eigen naam en eigen belang;

Aangezien er eveneens geen sprake kan zijn van verkoop van gras;

dat alleenlijk zou kunnen verkocht geweest zijn het gras dat eventueel de paarden zouden gegraasd hebben;

dat tevens de door aanlegger betaalde prijs van drie frank per dag en per paard de waarde van het zoogezegd verkochte gras zeer zou overschrijden;

Dat er insgelijks geene verplichting is aangegaan door verweerder de paarden van aanlegger te voeren;

Aangezien er tevens geen sprake kan zijn van bewaargeving der paarden op basis van art. 1915 en 1952 Burg. Wetboek;

Aangezien inderdaad de bewaargeving met zich medesleept de last het voorwerp te bewaken « à charge de garder la chose » (art. 1915 Burgerlijk Wetboek);

Dat verweerder nooit dergelijke last en verplichting op zich genomen heeft, noch in April-Mei noch in de maand Oogst 1937;

Aangezien men de bewaargeving zou kunnen aannemen indien de paarden van aanlegger zouden gestaan hebben in eene afspanning, het is te zeggen in eene stalling alwaar de dieren niet alleenlijk verblijven en uitrusten maar tevens gevoed en onderhouden worden;

doch dat in onderhavig geval niets dergelijks gebeurd is;

dat namelijk aanlegger zijne paarden niet geplaatst heeft in eene afspanning of stalling, doch enkel op eene weide ten einde er zijne paarden er te laten oploopen, grazen en verluchten zonder dat er eenige verplichting van voeding, onderhoud of bewaking der paarden ontstaan is;

Aangezien in onderhavig geval de weide door verweerder uitgebaat is geworden zooals meerendeels de weiden uitgebaat worden, door hunne eigenaars, het is te zeggen dat het vee en de paarden van hen en van derden erop geplaatst worden en er dagen en nachten op blijven staan zonder de minste bewaking en zonder dat er om nagezien wordt;

Aangezien er in die omstandigheden van geen bewaargeving sprake kan zijn om reden dat verweerder geen last van bewaking aangegaan heeft en ook niet de paarden van aanlegger gestaan hebben als in eene afspanning;

Aangezien verweerder enkel en alleen kan gehouden zijn van de schade berokkend aan aanlegger door het omkomen van zijn paard op de weide van verweerder op basis van art. 1384 Burg. Wetboek;

Aangezien inderdaad rechtsleer en rechtspraak eensluidend zijn om te beslissen dat ingevolge de algemeenheid zijner termen het art. 1384 Burg. Wetboek van toepassing is zoowel op onroerende als op roerende goederen;

Aangezien tevens volgens art. 1384 Burg. Wetboek het voldoende is aan aanlegger te bewijzen dat de schade veroorzaakt is geweest door een

gebrek van het onroerend goed om verweerder verantwoordelijk te stellen en tevens dat de minste fout of het minste gebrek volstaat om den dader verantwoordelijk te stellen;

Aangezien het volstaat dat het paard is omgekomen door het wegzinken met den voorpoot in de mulle weide en dat het dood lag met de romp in een grachtje, geprangd met den rug tegen den kant (zie mondelinge verklaring van veearts Janssens, 9 Juli 1937);

Aangezien een moerassing, mul drassig gedeelte in een weide ongetwijfeld een gebrek uitmaakt van de weide en verweerder eene fout begaan heeft met aan dit gebrek niet te verhelpen of te doen verdwijnen, hetgeen hem verantwoordelijk maakt voor de schadelijke gevolgen welke er uit voortspruiten;

Aangezien inderdaad verweerder als uitbater der weide, de bewaking heeft van deze weide en verplicht is eene weide ter hand te stellen welke beantwoordt aan de vereischten en dienstig is voor het doel en het gebruik waartoe deze uitbating haar bestemd en geen schadelijke gevolgen kan veroorzaken ter gelegenheid van deze uitbating;

Aangezien in die omstandigheden verweerder verplicht is te waken ten opzichte van het onroerend goed, dat het vee of de paarden welke er op staan niet kunnen wegzinken in eene sloot of een poel;

dat zij niet kunnen wegllopen bij gemis aan hagen of afsluitingen en steeds moet nazien dat de grachten of andere gedeelten niet moerassig zijn en dat de weide goed omsloten is;

dat de weide in goeden staat en geene gebreken vertoont en de noodige schikkingen te treffen ten einde deze weide in goeden staat te stellen of te behouden;

Aangezien het omkomen van het paard door het wegzinken in eene moerassige sloot denzelfden toestand verwekt alsof het paard was omgekomen op een openbaren weg of ijzeren weg door het wegllopen bij gemis aan afsluitingen der weide;

Dat in deze laatste omstandigheid de rechtspraak de uitbater der weide verantwoordelijk gesteld heeft en namelijk in de volgende termen :

« L'Etat, par suite, n'est pas responsable d'un » accident survenu à un animal pénétrant sur la » voie ferrée, même si la clôture de la voie est » défectueuse. *Le propriétaire (de la prairie) est en » faute pour n'avoir pas clôturé lui même sa prairie*, après la construction de la voie. » (Zie : Doornik, 23 April 1891, Pas. 1891, III, 357);

Aangezien hetzelfde geldt voor de moerassige sloot eener weide en de eigenaar of uitbater dezer weide, welke er de bewaking van heeft, eene fout begaat indien hij aan dezen toestand niet verhelpt of hem niet doet verdwijnen, ten einde het omkomen der dieren te voorkomen en onmogelijk te maken;

Aangezien verweerder dit niet gedaan heeft en dus verantwoordelijk dient gesteld te worden voor de schade voortgesproten uit zijne fout begaan in de bewaking der weide;

dat inderdaad verweerder de bewaking hebbende der weide onderworpen is aan de verantwoordelijkheid door art. 1384 Burgerlijk Wetboek ten laste gelegd van den bewaker van een onbezield goed;

dat deze bepaling toegepast aan onderhavig geval, alleenlijk oplegt aan het slachtoffer van het omkomen van het paard, het bewijs dat dit ongeluk als oorzaak heeft het gebrek der zaak;

dat het gebrek der weide genoegzaam bewezen is en de oorzaak is van het ongeval;

Aangezien de fout van verweerder niet vermindert kan worden door de kennis die aanlegger had van den toestand der weide of door den geringen prijs door verweerder gevraagd;

Aangezien inderdaad deze weide onder de bewaking staat van verweerder alleen en van niemand anders en hij de verplichting heeft eene weide ter hand te stellen van aanlegger welke beantwoordt aan het doel van hare uitbating en waarvoor zij bestemd is;

Aangezien verweerder dus verantwoordelijk is van het omkomen van het paard van aanlegger;

IV. Schade geleden door aanlegger :

Aangezien in dato 19 Augustus 1937 aanlegger mondeling bericht heeft aan verweerder dat hij zich verplicht zag met een veearts te komen ten einde door dezen te laten bestatigen dat zijn paard verongelukt was in de weide door den slechten staat van deze en tevens verweerder uitgenoodigd heeft van zijn kant insgelijks een veearts aan te stellen ten einde zijn belangen te verdedigen;

Aangezien verweerder op deze uitnoodiging niet is ingegaan en de veearts door aanlegger aangesteld dus eenzijdig zijn verslag heeft opgemaakt;

Aangezien de veearts Dr. V. Janssens de handelswaarde van het paard geschat heeft op 6.000 fr.;

Aangezien anderzijds aanlegger verplicht is geweest een paard in huur te nemen van derden vanaf 24 Augustus tot 12 Oktober 1937 aan fr. 20 per dag en hiervoor dus betaald heeft de som van 1.000 frank;

Aangezien aanlegger dus de gezamenlijke som van 7.000 frank opeischt als zijnde de schade door hem geleden wegens de fout door verweerder begaan;

Aangezien de waarde van het paard bewezen zijnde en verweerder geene tegenschattingen gedaan hebbende alhoewel uitgenoodigd door aanlegger een veearts aan te stellen de som van 6.000 fr. dient toegekend te worden aan aanlegger als schadevergoeding voor het verlies van het paard;

Aangezien nochtens niet bewezen is dat aanlegger elken dag gebruik gehad heeft van een huurpaard van 24 Augustus tot 12 Oktober 1937;

Dat de Rechtbank ex aequo et bono eene schadevergoeding toekent van 500 frank te dien titel;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Maakt melding dat de beschikkingen van de artikelen 2 en 68 van de wet van 15 Juni 1935 toegepast werden voor het opmaken van het exploit en de andere akten van rechtspleging welke het vonnis voorafgaan;

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten verwerpende;

Verklaart en zegt voor recht dat verweerder verantwoordelijk is voor het omkomen van aanleggers paard, en de schade hieruit voortgesproten op basis van artikel 1384 Burgerlijk Wetboek;

Verklaart den eisch ontvankelijk en gegrond.

38

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT
(Zetelende in handelszaken)

30 Maart 1939.

Voorzitter : M. Janssens.
Pleiters : Mrs De Peuter en Gepts.

DEURWAARDERSAKTE. — PROCES-VERBAAL
VAN VASTSTELLING. — BEWIJSKRACHT.

Een vaststelling gedaan door een deurwaarder ten verzoeken van een der partijen heeft waarde als bewijsmiddel en kan aanvaard worden als basis voor de begroting van gevorderde vergoedingen. De kosten van de vaststelling dienen ten laste gelegd van de op basis van de vaststelling veroordeelde partij.

Van den Eynde t/ Geens.

Gezien het geboekt exploit van rechtsingang door het ambt van deurwaarder L. Van Heukelen, te Herentals, in dato van 7 September 1938, strekkende tot betaling van 1.919,60 fr., waarde van 22.360 baksteen door verweerder voor aanlegger in ontvangst genomen doch niet afgeleverd;

Gezien het voorgaande der rechtspleging en namelijk het tusschenvonnis ter zake door deze rechtbank op wederspraak geveld, den 26 Januari laatst, aanlegger toelatende tot het bewijs door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, van de feiten in zelfde vonnis opgesoemd, verweerder toelatende, door dezelfde middelen, tot het tegenbewijs dier feiten en dag bepalend voor het verhoor, ter zitting van 23 Februari volgende, te elf uur voormiddag;

Gehoord de getuigen in hun verklaringen onder eed afgelegd ter bepaalde zitting van 23 Februari 1939;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten; Aangezien het getuigenverhoor ten genoegen van recht bewezen heeft dat verweerder de partij van 100.000 steen, aan aanlegger toebehoorende, in ontvangst heeft genomen; dat verweerder, die ook bekend zelfde steen voor rekening van aanlegger besteld te hebben, niet bewijst aanlegger op de hoogte gebracht te hebben van de aanwezigheid van den afgeleverden steen; dat hij dus moet instaan voor het door deurwaarder Van Heukelen bestatigde tekort van 22.360 steen; dat hij trouwens erkent dat zijn voorman, voor eigen rekening, een partij van 8.000 steen toebehoorende aan aanlegger, heeft weggehaald;

Aangezien de waarde van den ontbrekende steen niet betwist wordt; dat de eisch van aanlegger dus volkomen gegrond is;

Om deze Redenen :

En de rechtspleging geschied zijnde in het Nederlandsch naar eisch van art. 2, 32, 34, 36, 37 en 41 der wet van den 15 Juni 1935;

De Rechtbank, zetelende in handelszaken, beslissende op tegenspraak, alle andere, verdere of tegenstellige besluiten verwerpende, veroordeelt verweerder aan aanlegger te betalen, de som van 1.990,60 frank, samen met de rechtelijke intresten en de kosten van het geding, hierin begrepen de kosten van vaststelling door deurwaarder Van Heukelen, op 30 Oogst 1938 gedaan, en beloopende deze kosten, ongerekend de registratie op minuut van het voorhandig vonnis, ter somme van 537,75 frank;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad ondanks alle voorziening en zonder borgstelling.

39

VREDEGERECHT TE HERENTALS

12 December 1938.

Vrederechter : M. Em. Goossens.
Pleiter : Mr L. De Peuter.

BURGERLIJK RECHT. — ERFDIENSTBAARHEID.
ART. 676 B. W. — RUIME INTERPRETATIE.

De rechtsleer en de rechtspraak zijn het eens om te verklaren dat art. 676 B. W. in breeden zin dient toegepast te worden; het doel van den wetgever is geweest de veiligheid, de vrijheid en het rustig genot van het aanpalende erf te vrijwaren.

Van Houdt t/ Van Sande.

Aangezien blijkt uit het verslag van deskundige dat in den niet gemeenen muur aan den achterkant van aanlegger's hof vier lichtramen werden aangebracht en ook vijf lichtramen langs den linkerzijde van aanlegger's hof.

Dat de vijfde dezer lichtramen vroeger kon open gedaan worden, maar thans toegenageld is, en dat al de overige ramen bestaan uit vaste encadremen ten en allen voorzien zijn van ondoorzichtbaar glas, wat niet eens vereischt is, vermits er enkel sprake is in den wettekst van « onbeweegbaar glas ».

Dat al de lichten langs den kant van aanlegger voorzien zijn van vlechtdraad met een veel kleinere opening dan 0.10 x 0.10.

Aangezien de rechtsleer en de rechtspraak zeggen dat art. 676 dient toegepast in breeden zin; dat de geest der wet door de hoogte te bepalen waarop de lichten geplaatst moeten worden, geweest is te beletten dat er zicht zou zijn op den aanpalenden eigendom en dat het voorgeschreven traliwerk moet beletten dat iets zou kunnen vallen of geworpen worden van uit de lichtraam bij den geboort;

Dat het doel van den wetgever die de maatregelen voorziet bij art. 676 B. W. en volgende geweest is : de veiligheid, de vrijheid, het rustig genot van het aanpalende erf te vrijwaren;

Aangezien deskundige besluit : « het inzicht door den wetgever beoogd is geëerbiedigd geworden door verweerder, en wij meenen ons bij deze zienswijze te mogen aansluiten.

BIBLIOGRAPHIE

Jean POLLET. — *L'abordage fluvial. Commentaire de la législation et de la jurisprudence relatives à l'abordage fluvial.* Met een voorwoord van Mr C. Smeesters. Uitgave: Lloyd Anverso's, 1939, biz. 651, prijs 100 fr.

Het was bepaald uitgesloten dat, vóór de vernederlandsching van het universitair onderwijs en het gerecht in België, de Nederlandsche rechtswetenschap bij ons een hooge en rijke ontwikkeling kon bereiken. De groote achterstand, die wij ten opzichte van de Fransche rechtsliteratuur — niet door onze schuld — hadden gekregen, was door het taale werken van enkele idealisten niet in te halen, daar elke steun van hoogerhand en alle noodzakelijke elementen om dit werken vruchtbaar te maken, ontbraken. Door de volledige Fransche orientatie van ons rechtsleven, zooals op vele andere gebieden, was bovendien een aanleunen en gebruiken van de Rijksnederlandsche wetenschap, die zeker op gelijke hoogte van de Fransche stond, practisch niet mogelijk.

Thans wijzen er vele teekenen op, wanneer men de gewijzigde toestanden en de goede Nederlandsche publicaties van den laatsten tijd, die regelmatig aangroeien, in aanmerking neemt, dat binnen afzienbare jaren de Nederlandsche rechtsliteratuur in België de vergelijking met de Fransche glansrijk zal kunnen doorstaan. Om dit evenwel te bereiken, is het noodzakelijk dat de werkzaamheid der jongeren meer aangewakkerd en meer geleid wordt, en dat bij hen de wil om het leven en de activiteit van hun gemeenschap, in nationale volledigheid verder uit te bouwen, wordt versterkt. Een gebied waarop tot heden o.m. niet werd gewerkt is dit van het maritieme recht. En nochtans zouden het maritieme recht en de maritieme nijverheid zéker de belangstelling van onze jongeren moeten gaande maken!

Aan ons volk, dat zijn land op de zee en het water veroverd heeft en nog veroverd — men denke aan de Zuiderzeewerken bij onze Noorderburen —, en van de zee leeft, moet in de geschiedenis van het zeewezen en van het zeerecht een groote, eervolle plaats worden ingeruimd. De maritieme nijverheid is ook bij uitstek voor ons een nationale nijverheid; wat wij in het verleden geweest zijn, danken wij grootendeels aan haar; en onze ontwikkeling in de toekomst is van haar in even groote mate afhankelijk. Antwerpen, als groote haven- en handelsstad en die van alle steden, trots de vele wisselvalligheden, het best haar Brabantsche en Nederlandsche karakter heeft bewaard, is aangewezen om een beslissende rol op dit gebied te spelen. Doch, wie eenigszins op de hoogte is van het Antwerpsche maritieme leven, zal ook dadelijk beseffen met hoeveel moeilijkheden en misverstanden zal moeten afgerekend worden, en welk reusachtig werk nog hoeft gedaan!

Deze beschouwingen kwamen ons te binnen, bij het lezen van het pas verschenen werk van onzen Antwerpschen confrater, Mter J. Pollet. In het jaar 1939 bestaat er, volgens ons, geen enkele ernstige reden meer, om een werk, dat een belangrijk deel van ons binnenscheepvaartrecht behandelt, niet in het Nederlandsch uit te geven.

Afgezien hiervan, is de geleverde arbeid van Mter. Pollet degelijk en nuttig. Het was een moeilijke taak om uit de talrijke en zeer verschillende rechtsspraak over aanvaring, waarin meestal volgens de feitelijke omstandigheden meer dan volgens het recht is beslist, algemeene beginselen, vaste regels en richtlijnen af te

leiden. Honderden vonnissen en arresten moesten door den schrijver nauwkeurig onderzocht en ontleed worden. Men zal er hem dan ook moeilijk een verwijt van kunnen maken, dat hij niet alles heeft nagegaan en dat de synthese hier en daar te wenschen overlaat.

Het boek is practisch ingedeeld. In verschillende titels, telkens in verschillende hoofdstukken en secties onderverdeeld, wordt het onderwerp grondig en volledig behandeld. Na in een eerste titel de inleidende begrippen over aard en definitie van de aanvaring, over het bewijs, de twijfelachtige en schuldige aanvaring, enz., uiteengezet te hebben, wijdt de schrijver zijn aandacht achtereenvolgens aan: de reglementen en beginselen over het kruisen en uitwijken van schepen, aan het seinen en varen bij nacht, nevel en mist; aan de doortocht van bruggen en sluizen, enz.; aan de theoretische fout, de maneuvrers van het laatste oogeblik en in de havens en dokken; aan de aquiliaansche aansprakelijkheid; de opsleeping; de gemeenschappelijke fout en de solidariteit; de heilkracht en het toeval; de schadevergoeding; de rechtspleging; de vraagstukken van internationaal privaatrecht.

Men zoekt in deze uitgave geen uitgebreide juridische beschouwingen en oorspronkelijke stellingen, doch wel gewetensvolle en uitvoerige behandeling van een talrijke rechtsspraak, waarmede dan tevens de groote verdienste van dit boek is aangeduid. Het zal in de practijk groote diensten bewijzen en het moeizaam opzoeken van verspreide jurisprudentie besparen.

Edgar Boonen.

Pierre WILDIERS. — *Recueil d'études sur les assurances maritimes.* Uitgave: Lloyd Anverso's, Antwerpen, 1939, biz. 243; prijs 50 fr.

Van P. Wildiers, die dispacheur is te Antwerpen, verscheen reeds vroeger, in samenwerking met M. Caethoven, een « Manuel pratique des assurances maritimes. Marchandises-Corps », een bondige uiteenzetting van het maritieme verzekeringsmechanisme in België. Voor wie in de dagelijksche practijk van het maritieme verzekeringswezen staat, en niet de gelegenheid heeft grotere en meer juridische werken te raadplegen, zal deze handleiding haar nut bewijzen. Aan het slot van het boek, werden verschillende teksten en documenten afgedrukt, waaronder ook een Nederlandsche van de York-Antwerp Rules 1924, die uitstekend is, en eene van de bekende Antwerpsche zeeverzekeringspolis, die echter verre van volmaakt is.

In deze nieuwe uitgave werden door den schrijver een aantal kortere bijdragen over verschillende vraagstukken uit het maritieme verzekeringsrecht gebundeld, die reeds in het Antwerpsche maritieme dagblad « Lloyd Anverso's », afzonderlijk werden gepubliceerd. Van uit het standpunt van den practicus, in een vlotte stijl geschreven, verdienen deze studies ongetwijfeld belangstelling. Buiten interessante beschouwingen over: fortuin ter zee, schelmerij van den schipper, brand, diefstal, duur van het risico, zeewaardigheid van het schip, enz., werden de meeste bijdragen gewijd aan de « Marine Insurance Act » van 1906, en aan het vraagstuk van de oorlogsriscico's. Als bijvoegsels werden opgenomen de teksten van de « Marine Insurance Act », de Engelsche « Institute War Clauses » van 1938 en de nieuwe clausulen voor oorlogsriscico's door de Antwerpsche Handelskamer — wier voertaal nog steeds het Fransch is — in 1938 opgesteld.

Wie een korte en goede inleiding over het thans zoo actueel geworden probleem der oorlogsriscico's wenscht, kan met vrucht het boek van Wildiers raadplegen.

Edgar Boonen.